

Aalborg Universitet

Ekstrem fattigdom – en nødsituation?

En undersøgelse af Vestlige borgeres pligter over for verdens fattige

“[...] he who has suffered the damage has a right to demand in his own name, and he alone can remit: the damnified person has this power of appropriating to himself the goods or service of the offender, by right of self-preservation, as every man has a power to punish the crime, to prevent its being committed again” – John Locke, *Second Treatise of Government* (1689) ch. II, sect. 11

“I sit on a man's back, choking him and making him carry me, and yet assure myself and others that I am very sorry for him and wish to ease his lot by all possible means—except by getting off his back.” Leo Tolstoy, *What Then Must We Do?* (1886) ch. 16 (tr. A. Maude)

Alexander Haagensen
21-08-2023

Vejleder: Antje Gimmler

Abstract

Extreme poverty is a painful and complex challenge, that plagues millions of people worldwide. It is important to evaluate our involvement in this catastrophe and navigate which duties can be assigned to us. This master thesis explores the moral dimensions of aiding the world's impoverished populations, whether in the form of emergency aid or state-supported interventions. I argue that compensatory duties towards the global poor is compatible with a libertarian framework. The analysis draws upon the perspectives of influential philosophers such as Thomas Pogge and Robert Nozick, with a reflection over Aksel Braanen Sterri and Ole Martin Moen's article "Ethics of Emergencies." (2021). The central inquiry of this thesis revolves around the question: How can one ethically justify offering aid to the global poor, whether as emergency relief or state-sponsored support?

The thesis is structured in four main chapters, where I predominantly unfold explanations of contrasting views, regarding aid and duties. The theories have been selected specifically to portray two different ditches of the political scheme, about alleviating global poverty. While Thomas Pogge argues for institutional reform through feasible designs and protection for the victims of an unjust order, Robert Nozick argues that social economic problems, such as poverty, should not be alleviated through governmental intervention. Sterri and Moen contributes with a substantial analysis of our duties in emergencies, that sparks my discussion of whether extreme poverty should be regarded as an emergency.

Modern philosophy's contribution to the problem of global poverty, is probably best portrayed through Peter Singers arguments of positive duties to assist those who suffer, if we can do so with

an expendable cost, to our own living. Singers' argument puts heavy moral weight upon all even mediocre wealth people, and his assisting duties, as they are ideally, can be difficult to carry out. Thomas Pogge attempts to circumvent this problem, by building his theory on a minimal standard of negative duties not to harm. His argument is therefore heavily carried by the idea, that we are harming the global poor, by causing huge human rights deficits that foreseeably is reasonably avoidable through a feasible alternative institutional design. His examination of global justice and negative duties provides a different lens through which to consider our obligation to alleviate extreme poverty.

On the contrary, Robert Nozick's entitlement theory of justice in holdings emphasizes a just way to acquire holdings, that is followed by historical, unpatterned principles. He argues for individual rights to property and minimal state interference, raising questions about whether alleviation of the global poor ever justly can be done through a redistribution of resources and wealth. It is only through Nozick's *rectification* principle, that one sees a gateway, for a libertarian argument for the alleviation of the poor, supported by Pogge's argument that we are harming the poor.

Aksel Braanen Sterri and Ole Martin Moen's article "Ethics of Emergencies" introduces the complexity of ethical decision-making in times of crisis, suggesting that certain actions, typically deemed unjust, may be justified in emergency situations. They argue that we, and explicitly philosophers, should be careful of using emergency cases to test our common normative principles, as emergency duties often are more demanding, than what we normally could require of each other. Their perspective contributes to the broader conversation on how grave our duties to the poor are, considering both immediate and long-term interventions.

By connecting Pogge's emphasis on global justice, Nozick's focus on individual rights, and Sterri and Moen's insights into the ethics of emergencies, this thesis offers a comprehensive analysis of the ethical foundations for providing, or not providing, aid to the world's impoverished populations. Ultimately, I seek to provide theoretical insights into the complex considerations involved in justifying assistance to those in need, shedding light on the interplay between moral obligations, individual rights, and emergent ethical paradigms.

Forord

Begrebsafklaring: Når jeg i dette speciale bruger *vi*, *vores* og *os*, henvises der til mennesker og stater i den vestlige verden. *Den vestlige verden* – eller *Vesten* - forstås som EU og det øvrige Vesteuropa, USA, Canada, Australien og New Zealand.

Jeg har undervejs i opgaven forsøgt at bestræbe mig på at bruge et nonbinært pronomen når jeg omtaler personer i et eksempel. Det betyder at jeg ofte bruger *de* / *dem* når jeg omtaler enkelt personer, i stedet for at bruge *ham/hende* eller *han/hun*. Kønnen spiller ofte ingen rolle i de eksempler jeg bruger, og da man ofte afspejler sig selv i givne eksempler, vil jeg gerne give en neutral læsning, der ikke hæfter sig på køns pronomener. Det gør forhåbentligt at læseren problemfrit kan associere sig selv med eksemplerne, ligegyldigt hvilket køn de selv associerer sig med.

Jeg vil gerne benytte lejligheden her, til at sige stort tak til min vejleder, Antje Gimmler, for at dele ud af sin udtømmelige viden og hendes tålmodighed under min skriveproces. Jeg skylder hende især en tak, for at sætte mig på stien mod Thomas Pogge og det akademiske arbejde med ekstrem fattigdom.

Indhold

Forord	4
Indledning.....	7
Problemformulering	8
Nødhjælp vs. Statshjælp	9
Strukturel uretfærdighed: Thomas Pogge.....	10
Introduktion	11
Positive pligter og negative pligter	18
Menneskerettigheder	24
Institutionel kosmopolitisme	29
Kontrafaktiske betingelser.....	34
Låne- og ressource-privilegier.....	36
Opsummering af Pogges teori	44
Kritik af Pogge	45
Debra Satz' kritik.....	45
Kritik af vores negative pligt	45
Kritik af det kausale bidragelsesprincip	47
Allan Pattens kritik.....	49
Explanatory Nationalism kritikken.....	50
En maksimal konklusion fra en minimal præmis	53
Opsummering af kritik (Pogge).....	58
Robert Nozicks libertarianske argument	59
Introduktion	59
Nozicks retfærdighedsteori.....	66
Sluttilstandsprincip vs. historisk princip	70
Wilt Chamberlain-argumentet	72
Opsummering af Nozicks teori.....	76
G.A. Cohens Kritik af Nozicks Libertarianske Teori	77
Pogge og Nozick mod hinanden.....	79
Ligheder.....	79
Forskelle	81
Institutionel kosmopolitisme og fordelingsretfærdighed.....	83
Opsummering	86
Nødsituationer og etik	87

Konklusion 94

Indledning

I en verden præget af stigende globalisering, økonomisk vækst og teknologiske fremskridt er ekstrem fattigdom måske den mest presserende udfordring, som vi endnu ikke har løst endnu. Filosofer har længe beskæftiget sig med emner angående rigdom og fattigdom, men det er kun i de seneste årtier emnerne er blevet genstand for global debat. I dette speciale retter jeg min opmærksomhed mod denne udfordring og undersøger den gennem de analytiske linser af to fremtrædende politiske filosoffer, Thomas Pogge og Robert Nozick, med supplerende perspektiver gennem Aksel Braanen Sterri og Ole Martin Moens artikel "Ethics of Emergencies" (2021). De alle fire tilbyder unikke indsigter i forholdet mellem retfærdighed, individuelle rettigheder og samfundets forpligtelse til at tackle ekstrem fattigdom. Gennem en analyse af deres teoretiske rammer søger jeg at opnå en dybere forståelse af hvordan disse tænkere adresserer dette presserende problem, og hvordan deres synspunkter adskiller sig.

Thomas Pogge er kendt for sin kritiske tilgang til globale institutionelle ordener. Han hævder at eksisterende globale strukturer og økonomiske ordener opretholder er med til at skabe en stor mængde menneskerettighedsunderskud for personer i U-lande, hvilket bidrager til forevigelsen af ekstrem fattigdom. Pogges teori tager afsæt i negative pligter hvor han påpeger, at vi som nyder godt af denne globale orden, har en moralsk forpligtelse til at forhindre skade og lidelse forårsaget af vores institutioner. Hans argumentation kredser om grundlæggende menneskerettigheder og institutionelle strukturer der skal ændres for at opretholde en minimal standard af retfærdighed, som ikke forårsager store mængder menneskerettighedsunderskud.

I skarp kontrast hertil har Robert Nozick fremført at individuel ejendomsret er essentiel for retfærdighed, og at ethvert statsligt forsøg på at omfordele ressourcer på tværs af samfundet er en form for uretfærdig tvang. Nozick argumenterer for at hvis individer tilegner sig ejendele

retmæssigt gennem arbejde og handel, bør de have ret til at bevare og disponere over dem som de ønsker. Han argumenterer, ud fra sit libertarianske standpunkt, at ingen stat større end minimalstaten kan retfærdiggøres, hvis vi vil opretholde vores individuelle frihed og autonomi.

Aksel Braanen Sterri og Ole Martin Moens udforsker i deres artikel "Ethics of Emergencies" de etiske udfordringer der opstår i nødsituationer, hvor der skal træffes hurtige beslutninger. De argumenterer for at etikken i nødsituationer kan afvige fra den normale etiske standard, og at handlinger, der normalt ville anses for at være uretfærdige, kan retfærdiggøres i nødsituationer. Dette perspektiv tilføjer en yderligere dimension til mine overvejelser om retfærdighed og ekstrem fattigdom da det tvinger os til at vurdere, hvorvidt ekstrem fattigdom har krav på særlige moralske tiltag.

Gennem en sammenligning af Pogge, Nozick og Sterri og Moens teorier udfordrer dette speciale læseren til at overveje kompleksiteten af retfærdighedsspørgsmål relateret til ekstrem fattigdom. Hvordan skal vores samfund og internationale institutioner håndtere den ulighed der fører til ekstrem fattigdom? Hvilken rolle spiller individuelle rettigheder i debatten om retfærdig fordeling? Og hvordan kan globale retfærdighedsprincipper omsættes til konkrete politiske tiltag? Disse spørgsmål står i centrum for min analyse og refleksion da jeg udforsker de komplekse sammenhænge mellem filosofiske teorier, nødsituationers etik og den presserende virkelighed af ekstrem fattigdom, som for mange mennesker ligger fjernt.

Problemformulering

Min problemformulering er: *Hvordan kan man retfærdiggøre at yde statshjælp eller nødhjælp til verdens fattige?*

Nødhjælp vs. Statshjælp

Jeg vil i henhold til problemformuleringen her kort redegøre for forskellen mellem statshjælp, og nødhjælp. Statshjælp og nødhjælp er to forskellige tilgange til at yde bistand til fattige eller kriseramte områder. *Statshjælp* refererer til langsigtet bistand, der gives af mere udviklede lande eller internationale organisationer til mindre udviklede stater for at fremme økonomisk vækst, infrastruktur, uddannelse, sundhed og andre udviklingsmål. Statshjælp fokuserer på strukturel forbedring og bæredygtig udvikling. Det kunne fx være Danmarks Indsamling, med det forbehold, at det stadigvæk er en frivillig indsamling (Danmarks Indsamling, u.å.). *Nødhjælp* er den hjælp, der leveres i akutte situationer som naturkatastrofer, konflikter eller andre katastrofer. Formålet er at lindre umiddelbar lidelse og redde liv. Nødhjælp er ofte midlertidig og fokuserer på at dække grundlæggende behov som fødevarer, vand, husly og medicinsk behandling i forbindelse med katastrofen. Det kunne fx være Folkekirkens Nødhjælp, som yder støtte her (Folkekirkens Nødhjælp, u.å.). Nødhjælp og statshjælp kan have overlappende mål og metoder, men deres primære fokus og tidsrammer er forskellige. Når læseren kommer længere ned i opgaven, vil det være tydeligt at disse to perspektiver, træder lidt i baggrunden til fordel for udlægning af teorien. Jeg vil dog allerede her afsløre at begrebet statshjælp knytter sig til Pogges teori, og det han argumenterer for, ved kompensatoriske pligter, mens begrebet nødhjælp sublimt knytter sig til Nozick, i og med, han ikke afviser frivillige transaktioner mellem verdens borgere. På den måde bliver nødhjælp ikke påkrævet af Nozicks teori, men libertarianere kan stadigvæk frivilligt vælge at støtte de trængende. For Pogge er det derimod påkrævet at staten og vores institutioner skal give hjælp til verdens fattige, i den forlængelse af, at de har været med til at skade dem.

Strukturel uretfærdighed: Thomas Pogge

I dette afsnit vil jeg redegøre for filosofen Thomas Pogges retfærdighedsteori som bygger på John Rawls differensprincip, et princip som påpeger, at social og økonomisk ulighed kun er retfærdig, hvis de dårligst stillede er stillet så godt som overhovedet muligt (Rawls, 2020, s. 42-43), og på universelle menneskerettigheder, i henhold til FN's menneskerettighedserklæring fra 1948. Pogge applicerer disse byggesten i en global kontekst, og kritiserer vores globale institutioners strukturelle og økonomiske ordener. Pogges hovedargument er, at enhver institutionel orden er uretfærdig, hvis dens indførelse forudsigeligt producerer store undgåelige underskud af menneskerettigheder. Han påpeger at vores nuværende globale institutionelle orden er alvorligt uretfærdig målt med denne standard. Pogge argumenterer for at udryddelsen af fattigdom er mulig, og at vi har en moralsk pligt til at gøre det, da vi alle sammen støtter et uretfærdigt system, som er med til at fastholde og udnytte de svagest stillede i verdenssamfundet. Han argumenterer for at vi alle har en moralsk pligt til at hjælpe verdens fattige, både ved en positiv moralsk pligt, som påbyder os at øge støtte og humanitær nødhjælp, men også ved en negativ moralsk pligt, som påbyder os ikke at gøre skade på andre mennesker. Pogge tilbyder en moralsk retfærdighedsteori der påbyder os at gøre en indsats for at udrydde global fattigdom, hovedsageligt på baggrund af vores negative pligt om ikke at skade andre. Hvorvidt vi egentligt faktisk kan udrydde global fattigdom er ikke mit fokus her. Jeg lægger i stedet mit fokus på at undersøge om vi overtræder en negativ pligt, eller om vi skader nogen, ved ikke at udrydde alvorlig fattigdom og hvilke udfordringer, der står i vejen for at udrydde den. Pogge siger at vi står overfor en af de største menneskerettigheds-krænkelser i verdens historien i forhold til global fattigdom: "By helping to impose the present global institutional order, we are participants in the largest human-rights violation in human history" (Pogge, 2008, s. 264).

Introduktion

Da Thomas Pogge skrev sin bog, *World Poverty and Human Rights* (2008), var der ifølge WHO og UNICEF i 2007 over 830 millioner kronisk underernærede mennesker, 1.100 millioner uden adgang til rent vand, 2.600 millioner uden adgang til sanitære forhold, 1.000 millioner uden tilstrækkeligt husly og 1.600 millioner uden elektricitet (WHO, 2004; UNICEF: 2005; Pogge, 2008, s. 2). Under disse forhold, hvor over 2.533 millioner mennesker levede i fattigdom, var der hvert år omtrent 18 millioner af dem der døde for tidligt af fattigdomsrelaterede årsager. Dette svarer til over en tredjedel af alle menneskelige dødsfald - 50.000 hver dag, inklusiv 29.000 børn under 5 år (Pogge, 2008, s. 2). Mens der siden hen er blevet gjort en betydelig indsats for at begrænse global fattigdom, da den globale fattigdom siden 1990 er blevet reduceret fra værende en tredjedel af befolkningen til en tiendedel (World Bank, 2022), så er der stadigvæk et betydeligt stykke arbejde foran os for at udrydde den fuldstændigt. Et menneske lever i ekstrem fattigdom hvis de lever for mindre end 1,90 USD om dagen, hvilket svarer til ca. 13 kroner (World Data Lab). Pogge påpeger: "There are surely enough poverty deaths for a full-sized crime against humanity: as many every seven months as perished in the Nazi death camps." (Pogge, 2008, s. 31).

Pogge angriber to almindelige fordomme: (1) at fortsættelsen af ekstrem fattigdom verden over ikke kræver vores moralske opmærksomhed, og (2) at der er intet alvorligt galt med vores adfærd, vores politikker, og de globale økonomiske institutioner, som vi skaber og opretholder (Pogge, 2008, s.7). I Vesten lever vi i isolation fra alvorlig fattigdom. Vi kender ikke nogen som tjener mindre end 203 kr. for en 72 timers, hård arbejdsuge med monotont arbejde. Den tredjedel af mennesker som dør af fattigdoms relaterede årsager inkluderer ikke nogen som vi bruger tid sammen med. De fleste af os kender heller ikke nogen personligt som kender til og bekymrer sig om disse afdøde, eller nogen som har mistet deres barn til sult, diarré eller mæslinger. Hvis vi tværtimod havde sådanne tætte

relationer, så ville vi måske tænke mere på global fattigdom og arbejde hårdere for at afslutte denne igangværende katastrofe, mener Pogge (2008, s. 4).

Jeg vil i dette afsnit redegøre for Pogges argumenter om hvorfor vi bør udrydde global fattigdom, herunder det moralske ansvar for Vesten, som Pogge anklager for at bidrage til store dele af verdens fattigdom. Pogge gør brug af FN's verdenserklæring om menneskerettigheder som siden Anden Verdenskrig vidt er blevet anerkendt som værende gyldige af over 193 medlemslande. Disse menneskerettigheder bliver et fundament, som hans teori bygger på (Pogge, 2008, s. 58). Han mener at vi er involveret i at skade og overtræde menneskerettighederne af verdens fattige, hvis vores adfærd "sets back their most basic interests" (2008, s. 26). Udover det begrænser han sin definition af skade i seks distinkte områder. For det første begrænser han standarden for social retfærdighed udelukkende til menneskerettighedsunderskud. For det andet skal det være muligt at spore disse menneskerettighedsunderskud gennem sociale institutioner. For det tredje tilskriver han kun moralsk ansvar for disse underskud til de personer som aktivt giver støtte til pålægning af disse sociale institutioner, og det er kun dem, som han tilskriver kompensatoriske forpligtelser om at gøre deres pligt til at reformere disse institutioner eller beskytte deres ofre. For det fjerde anser Pogge kun vores aktive støtte som skadende hvis det er forudsigeligt, at den medfører betydelige menneskerettighedsunderskud. For det femte kræver Pogge at disse menneskerettighedsunderskud med rimelighed kan undgås i den forstand, at et andet gennemførligt alternativt design af de relevante institutionelle ordener ikke ville fremstille lignende underskud eller dårligdomme af samme størrelse. For det sjette kræver Pogge at det skal være muligt at kende til denne undgåelse, i den forstand at vi med sikkerhed kan sige, at det alternative institutionelle design ville klare sig meget bedre i at sikre dem, det påvirker, sikker adgang til genstandene af deres menneskerettigheder, end det forrige (2008, s. 26). I den forstand har Pogge begrænset sin

definition af den skade, som han omtaler, til at omhandle menneskerettighedsunderskud, der med forudsigelighed kan undgås på rimelig vis gennem et gennemførligt, alternativt institutionelt design.

I sin teori argumenterer Pogge for at den veludviklede verden har en pligt til at lindre alvorlig fattigdom, i den forstand at de er med til at fastholde og forevige den gennem institutionelle ordener. Hans teori om global retfærdighed bygger på et minimalt krav om retfærdighed der påpeger, at en global orden er uretfærdig, hvis den forudsigeligt giver anledning til underskud af menneskerettigheder, som kunne være undgået ved fx en alternativ orden, som ikke ville forårsage nogen store problemer. Her har vi altså en minimal pligt om ikke at påføre skade: "an institutional design is unjust if it fails to realize human rights insofar as is reasonably possible." (Pogge, 2008, s. 25). Sådan en institutionel orden, samt støtte til dens fastlæggelse og skabelse, skader de personer hvis basale menneskerettigheder ikke bliver opfyldt. Han mener at FN's menneskerettigheder leverer en nødvendig, men ikke en tilstrækkelig, betingelse for social retfærdighed. Det betyder at menneskerettigheder må, med nødvendighed, inkluderes i en teori om social retfærdighed. Men blot det at menneskerettigheder er inkluderet i teorien, betyder ikke at social retfærdighed bliver opfyldt. Derfor er menneskerettighederne ikke en tilstrækkelig betingelse da der også kan kræves andre ting for at social retfærdighed bliver opfyldt. Et brud på vores negative pligt om ikke at gøre skade bliver i denne henseende set som noget uretfærdigt. Pogge påpeger at dette syn på uretfærdighed gavner borgere i de udviklede lande, men forsømmer dårligere stillede mennesker i U-lande¹. Borgere af den udviklede verden er derfor med til at opretholde uretfærdighed ved at påføre skade på mennesker i U-lande gennem en pålagt global orden, som forårsager undgåelige menneskerettighedsunderskud uden passende kompensation eller politiske reformer.

---

¹ Underudviklede lande eller udviklingslande: Lande som ofte har problemer med hungersnød, sygdom, fattigdom og befolkningsoverskud, samt økonomisk og industrielt tilbagestående, med en dårlig infrastruktur, ensidig eksport og et lavt uddannelsesniveau.

Kernen i Pogges argument bygger derved på negative rettigheder hvor han påpeger, at vi ikke opfylder dem ved fastholdelsen af vores nuværende globale institutioner. Argumentet lyder simpelt:

P1) Vi har en negativ pligt til ikke at gøre x (fx gøre skade på andre).

P2) Vi gør x.

K) Vi udfører ikke vores pligt (Pogge, 2008, s. 23-26).

Hvis vi har en moralsk pligt til ikke at gøre x og fejler i at udføre den, så har vi årsag til at ændre vores adfærd. Hans argument kan derfor skitseres endnu bedre sådan her:

P1) Hvis vi ikke udfører vores negative pligt til ikke at gøre skade, så bør vi rette op på det og kompensere dem vi har gjort skade imod.

P2) Vi bidrager til fastholdelsen af globale institutioner som aktivt skader verdens fattigste ved at forhindre eller besværliggøre fuldbyrdelsen af deres menneskerettigheder.

K) Vi bør rette op på den måde vores globale institutioner er indrettet på, så de ikke længere skader andre mennesker, og vi bør kompensere dem som har lidt skade på baggrund af den forgangne indretning af disse institutioner (2008, s. 26-29).

I disse træk, som jeg har skitseret, argumenterer Pogge for at vi har en moralsk forpligtelse til at rette op på vores globale institutioner på sådan en måde, at vi ikke længere udnytter fattige menneskers situation og forhindrer fuldbyrdelsen af væsentlige menneskerettigheder, som de har krav på. Med andre ord: "We should not then think of our individual efforts and of possible institutionalized poverty eradication initiatives [...] as helping the poor, but as protecting them from the effects of global rules whose injustice benefits us and is our responsibility." (Pogge, 2008, s.

30). De fattige mangler hjælp, det medgiver Pogge, men kun på baggrund af de uretfærdigheder vi gennem vores globale institutioner har placeret over dem. Hans udfordring og opgave bliver dermed at bevise hvordan og hvorledes vi er med til at placere uretfærdigheder over verdens fattige.

Gennem en omfattende analyse og brug af både empiriske og normative begrundelser, præsenterer Pogge i sin bog årsager til, hvordan vi bidrager til verdens fattiges usle situation (Pogge, 2008). Jeg vil herfra udfolde de mest omstændige dele af hans teori som er relevante for vores moralske problemstilling.

Jeg vil dog allerede her fremlægge en vigtig kritik af Pogges teori som kommer fra libertarianeren Jan Narveson, der hævder, at vi ikke har en universel pligt til at hjælpe nogen, som vi ikke direkte har skadet. Narveson sætter spørgsmålstegn ved Pogges antagelse om at vores handlinger kausalt bidrager til fattigdom og argumenterer for, at vi kun har pligt til at kompensere dem, vi faktisk har skadet. I sin artikel "We don't owe them a thing!" (2003) uddyber Narveson dette synspunkt ved at fastslå:

"I will take it as given that we are certainly responsible for evils we inflict on others, no matter where, and that we owe those people compensation... Nevertheless, I have seen no plausible argument that we owe something, as a matter of general duty, to those to whom we have done nothing wrong." (2003, s. 419).

Narveson peger her på den grundlæggende idé at vores pligter til at hjælpe er begrænset til dem, vi har skadet, og at der ikke er en universel pligt til at hjælpe alle, der lider. Libertarianere er generelt set af den overbevisning at ingen bør overtræde vores negative rettigheder ved at frarøve os vores ret til mad, tøj, husly, lægebehandling og ejendom. Problemet, som libertarianske kritikere af Pogge forsøger at fremhæve, er at vi ingen årsag har til at tro, at vi bidrager eller forårsager fattigdomsproblemet, og af den grund har vi ikke nogen pligt til at kompensere for denne skade.

Narveson fremhæver afstand som en afgørende faktor i vores pligter og hævder at omkostningerne ved at hjælpe skal tages i betragtning (2003, s. 420). Han siger at større afstande kan reducere vores pligt til at hjælpe, hvis det indebærer højere omkostninger. Dette fokus på afstand skal ikke forveksles med vores ret til at hjælpe vores landsmænd frem for fremmede som Pogge medgiver. Pogge påpeger dog, at vores negative pligt har samme vægt, uafhængigt hvilken relation vi har til dem, som vi skader, og dermed også hvor langt væk de er (Pogge, 2008, s. 15). Narveson hævder at "Distance makes a difference only *because* and therefore *if* greater distance increases the cost of our doing things at that distance" (Narveson, 2003, s. 430). I den henseende danner Narveson et budget for vores velgørenhed, og medregner omkostningerne der hører med til afstanden. En større afstand kan ifølge Narveson derfor mindske vores pligt til at hjælpe andre hvis det betyder, at prisen for at hjælpe øges ved afstanden (2003, s. 430). Dette fokus på vores pligters omkostninger kan, i kraft af at Pogges teori drejer sig om globale anliggender, være med til at hæmme vores bidrag til lindringen af ekstrem fattigdom.

Det er ikke tydeligt hvordan Pogges GRD² forslag om udbytteskat (Pogge, 2008, s. 211) ville øge udgifterne af vores pligt til at kompensere dem, som vi har forurettet, på grund af afstand. GRD er en idé fra Pogge om at beskatte udnyttelsen af verdens naturlige ressourcer og bruge indtægterne til at finansiere programmer og projekter, der gavner de globale fattige. GRD indebærer en international beskatning af naturlige ressourcer såsom minedrift, udvinding af olie og gas samt andre udnyttelser af jordens ressourcer. Indtægterne fra beskatningen skal derefter fordeles tilbage til befolkningen i de respektive lande, enten direkte som økonomisk udbytte, eller gennem finansiering af udviklingsprojekter og velfærdsprogrammer (Pogge, 2008, s. 205-214; Pogge, 1994,

---

² Global Resources Dividend = Udbytteskat på salg og køb af globale ressourcer

s. 199-205). Narvesons argument står her overfor en udfordring i at vise på hvilken måde afstand til dem, vi foruretter, spiller en afgørende rolle med hensyn til en fordeling af udbytteskat.

Pogges teori, der fokuserer på negative rettigheder og kausal forbindelse mellem vores handlinger og global uretfærdighed, møder dog stadig en betydelig udfordring fra Narvesons libertarianske synspunkt. Mens Pogge forsøger at etablere en universel pligt til at lindre ekstrem fattigdom som vi er med til at forevige gennem institutionel forandring, hævder Narveson at vi ikke har en pligt til at hjælpe, medmindre vi direkte er involveret i at påføre skaden. For at afværge dette argument, fremsætter Pogge en skelnen mellem interaktionel skade og institutionel skade, som jeg redegør for i afsnittet 'institutionel kosmopolitisme' (Pogge, 2008, s. 176). Narveson fraskriver dog ikke alle former for hjælp til dem som har brug for det: "we should all be disposed to approve of action to aid persons, however distant, even though such action is not required of us." (Narveson, 2003, s. 432). Selvom han er af den libertarianske overbevisning om, at vores basale menneskerettigheder, og derved pligter, kun er negative, og kun kræver at vi undgår at påføre skade på andre mennesker, sætter han ingen argumenter imod frivilligt at hjælpe andre i nød – det bliver blot ikke en pligt, før vores indblanding i deres lidelse er påvist.

Narvesons kritik rejser spørgsmålet om hvorvidt Pogges teori tager tilstrækkeligt højde for kompleksiteten af globale forbindelser og omkostninger. Narveson udfordrer også Pogges grundlæggende antagelse om at vores deltagelse i globale institutioner automatisk betyder, at vi er ansvarlige for den globale uretfærdighed, vi ser i dag. Ved inddragelsen af et libertariansk synspunkt udvider Narveson diskussionen om global retfærdighed, og udfordrer Pogges teori og på de moralske og kausale aspekter angående global uretfærdighed.

Positive pligter og negative pligter

Der er et kendt argument fra den australske filosof Peter Singer i artiklen *Famine, Affluence and Morality*, hvor han argumenterer for, at vi bør hjælpe de fattige, hvis vi ikke lider skade af det (1972). Heri pointerer han at ”suffering and death from lack of food, shelter, and medical care are bad.” (1972, s. 231 & 235) og hvis det er i vores magt at forhindre noget dårligt i at ske, uden at ofre noget af lignende moralsk betydning, så bør vi gøre det. Singer fremhæver at hvis vi er moralsk forpligtede til at redde et barn, som er ved at drukne, selvom vi vil tilsmudse vores nye tøj, så er vi lige så moralsk forpligtede til at hjælpe fattige i nød, selv hvis vi ofrer lidt af vores indkomst. Han hævder faktisk at vi har en pligt til at give penge væk, som vi fx ville have brugt på nyt tøj, og at det er forkert ikke at gøre det: ”we ought to give money away, rather than spend it on clothes which we do not need to keep us warm [...] and it is wrong not to do so.” (1972, s. 235). Ifølge Singer har vi derfor en moralsk forpligtelse til at hjælpe mennesker i nød, og vi bør gøre mere for at lindre global fattigdom.

I modsætning til Singers argument, som er en positiv moralsk pligt, i og med at den opfordrer os til aktivt at hjælpe andre, sætter Pogge sit fokus på vores negative moralske pligt om ikke at skade andre (Pogge, 2008, s. 53). Denne negative pligt begrundes af Pogge ved at henvise til en bestemt forståelse af menneskerettigheder, hvor enhver menneskelig ret til X medfører kravet om, at enhver pålagt social institution skal omlægges på sådan en måde, at alle mennesker, der er påvirket af den, har sikker adgang til X: ”A human right is a moral claim *on* any coercive social institutions imposed upon oneself and therefore a moral claim *against* anyone involved in their design or imposition.” (2008, s. 52). Det kunne fx være en ret til rent vand, nødvendig føde, husly m.m. En nødvendig social institution må derfor ikke forhindre nogen mennesker i at have adgang til deres basale rettigheder. Pogge adskiller menneskerettigheder fra juridiske rettigheder for at gøre menneskerettighederne kontekst-uafhængige, sådan at sikker adgang til genstandene af

menneskerettighederne kan varetages på forskellige måder, af de respektive nationer (2008, s. 52). Vi skader verdens fattige, når vi samarbejder i at pålægge en uretfærdig global institutionel orden over dem. Den orden er uretfærdig når den forudsigeligt skaber store menneskerettighedsunderskud, som med rimelighed kunne undgås, hvis vi foretog gennemførlige ændringer på vores institutioner. Pogge argumenterer for at vi kan kompensere for vores bidrag til kollektiv skade ved at bestræbe os på at medvirke i en institutionel reform eller ved at beskytte ofrene af den nuværende, institutionelle uretfærdighed (2008, s. 26). Denne kompensation er dog kun forbeholdt dem som er med til at fastholde denne slags institutioner: ”Focusing on negative duties alone, I limit such compensatory duties to the amount of harm one is responsible for by cooperating in the imposition of an unjust institutional order.” (2008, s. 26). Her mener Pogge at vi har en begrænset pligt til at kompensere i forhold til hvilke mennesker, vi påvirker, på hvilken måde vi påvirker dem, og hvor meget vi har taget del i det. Han skriver:

”Setting aside any open-ended positive duty to help the badly off, my appeal to a negative duty generates then compensatory obligations that are tightly limited in *range* (to persons subject to an institutional order one cooperates in imposing), in *subject matter* (to the avoidance of human rights deficits), and in *demandingness* (to compensation for one’s share of that part of the human rights deficit that foreseeably is reasonably avoidable through a feasible alternative institutional design).” (Pogge, 2008, s. 26)

Mens Singer understreger vores *evne* til at kunne hjælpe, understreger Pogge vores *bidrag* til problemet gennem institutionelle ordener som værende fundamentet for vores pligter (Brock, 2022). Pogges argumenter bliver altså ikke båret af en tilgang, som siger at vi skal hjælpe de fattige, men nærmere en tilgang, der siger at vi skal begrænse og stoppe den skade som vi allerede påfører dem gennem vores politikker og adfærd i den globale orden.

I sin teori skelner Pogge mellem vores negative pligter i henhold til en *interaktionel* og *institutionel* forståelse. Vi har en negativ pligt til ikke at bryde menneskerettigheder interaktionelt, hvor vi ikke direkte skader mennesker, og pligt til ikke at skade andre gennem vores institutioner hvor vi skader andre mennesker indirekte. Pogge mener at et stort problem i vores tænkning af menneskerettigheder er, at vi underkender den måde, hvorpå vi overtræder menneskerettigheder gennem de institutioner vi frembringer (Pogge, 2008, s. 55). Dette påbud er i overensstemmelse med den amerikanske filosofiprofessor Christian Barrys *bidrags-princip*³ ifølge hvilket vi har et ansvar for at påtale akutte afsavn, hvis vi har bidraget dertil: "agents are responsible for addressing acute deprivations when they have contributed, or are contributing, to bringing them about" (Barry, 2005, s. 211). Vores pligt til at være opmærksomme på institutioner er derved ikke kun en positiv pligt til at gøre disse institutioner bedre eller skabe dem men også en negativ pligt om ikke at fortsætte med at forevige institutioner, som vi ved gør det umuligt eller meget svært for visse menneskers menneskerettigheder at blive fuldbyrdet. Så både med hensyn til positive og negative pligter skal vi være opmærksomme på vores institutioner (Pogge, 2008, s. 178).

Med hensyn til positive pligter er det legitimt for en stat at prioritere sine egne borgere (Pogge, 2008, s. 14). Men med hensyn til negative pligter bør staten give lige vægt mellem fremmede og landsmænd. Derfor finder Pogge det kun nødvendigt at fokusere på negative pligter for at danne sin retfærdighedsteori til at udrydde global fattigdom (2008, s. 15). Fx vil det være i orden for en stat at investere en del af statskassen i et velfungerende uddannelsessystem for at danne sine borgere og give dem gode forudsætninger for et godt liv, samtidig med at det ikke er påkrævet, at staten donerer samme mængde penge til nabolandes skoler. Hvad der ikke vil være i orden er, hvis staten begrænser læring i uddannelsessystemer og hæmmer dets borgere sikker adgang til dem. Hvis staten på samme tid pålægger denne begrænsning på sine nabolande, så har den overtrådt en

---

³ Originalt: 'Contribution principle' (Barry, 2005, s. 211)

negativ pligt i og med at den hæmmer nogle grundlæggende krav, som dens borgere og nabolandes borgere har på uddannelse – i henhold til FN's menneskerettighedserklæring (United Nations, 1948). Denne negative pligt har mere universel vægt end en positiv da statens pligt om ikke at skade fremmede er lige så vigtig som ikke at skade dens landsmænd – mens staten formentligt vil være mere tilbøjelig til at hjælpe sine landsmænd end fremmede i sager angående støtte. Ønsket om at hjælpe vores landsmænd kan være med til at forme vores adfærd, politikker og vores globale økonomiske institutioner, hvilket Pogge accepterer, så længe at det ikke skader verdens fattige: ”The priority for compatriots can thus help justify our conduct, our policies, and the global economic institutions we impose only insofar as we are not through their injustice harming the global poor.” (2008, s. 16). Med andre ord kræver Pogges teori ikke at vi alle sammen skal opføre os som den barmhjertige samaritaner over for verdens fattige, men at vi i stedet ændrer vores adfærd og politikker på sådan en måde, så de sikrer, at vi ikke hæmmer fremmedes adgang til fuldbyrdelsen af deres menneskerettigheder. Denne pligt om at opretholde institutioner som ikke skader gælder både på et nationalt og internationalt plan: ”Inflicting seriously unjust rules upon others is harming them. And when it comes to harming, the priority for the near and dear gives out” (2008, s. 16).

Rowan Cruft, professor i lov og filosofi, har rejst afgørende spørgsmål ved Pogges fokus på negative rettigheder og hans libertarianske standpunkt om at sådanne rettigheder kun giver anledning til negative pligter. I sin artikel ”*Human rights and positive duties*” (2005) kritiserer Cruft Pogges ensidige fokus på negative rettigheder, ved at påvise, at negative rettigheder kan føre til afledte positive pligter, især når de negative rettigheder overtrædes eller trues (Cruft, 2005, s. 37). Dette udfordrer Pogges teori da det tydeliggør, at negative rettigheder ikke altid kun giver anledning til negative pligter. Cruft mener at Pogge misleder sine læsere, ved kun at henfalde sig på den libertarianske grundsætning: ”human rights entail only negative duties” (Pogge, 2008, s. 72).

Cruft udfolder sin kritik ved at præsentere fire kategorier af positive pligter der kan udledes af negative rettigheder. Disse inkluderer *remedial duties*, *duties to stop*, *personal precautionary duties* og *other-directed precautionary duties* (Cruft, 2005, s. 30-32). Enhver af disse positive pligter er afledt af negative rettigheder, om ikke at blive skadet af andre. Her viser Cruft hvordan en negativ rettighed kan føre til en bred vifte af pligter, der strækker sig ud over den typiske negative pligt om ikke at handle skadeligt. Den første pligt kan udføres ved at kompensere for en skade som jeg har forårsaget, hvis jeg fx ødelægger en vens vase. Den anden pligt kan udføres ved at jeg stopper med at stjæle fra min mors sparegris, hvis jeg har gjort det i en længere periode. Den tredje pligt kan udføres ved at jeg trækker mig som nævning i en retssag, hvis jeg på forhånd har et udestående med den tiltalte, for at sikre deres ret til en fair rettergang. Den fjerde pligt kan udføres ved at jeg fx stopper en tasketyv i at stikke af med en ældres dame pengefyldte pung, enten ved selv at tackle tyven, eller at ringe efter politiet.

Cruft forsøger her at vise at enhver negativ rettighed kan føre til positive pligter, da vi i visse situationer bliver påbudt at tage handling ved fx at stoppe det vi eller andre har gang i, som aktivt skader personer. Disse handlinger er Cruft dog tilbageholden i at kalde for *assisterende*, da termen hurtigt ville knytte sig til Singers argumenter om vores pligter til at hjælpe. Det står ikke helt klart for Cruft om de handlinger der stopper en i at overtræde en ret, kan kvalificere sig som hjælp (Cruft, 2005, s. 31). Kun den fjerde pligt bliver af Cruft betegnet som en pligt til hjælp da den påbyder os om at sikre, at andre mennesker overholder vores negative rettigheder.

Crufts kritik forsøger ikke at underminere Pogges påvisning af, at de fleste mennesker i de velhavende lande aktivt bidrager til overtrædelsen af negative rettigheder. Han påpeger dog at selv hvis vi ikke var med til at skade verdens fattige, så vil det stadigvæk være påkrævet af os, at vi fremstiller institutioner der sommetider hjælper mennesker: "Even in a perfectly just world, sitting

back and letting events happen is not good enough. Instead, we are required to set up institutions that will sometimes demand that we assist people.” (Cruft, 2005, s. 37).

Samlet set bringer Crufts kritik en afgørende dimension ind i diskussionen om Pogges teori. Ved at udvide perspektivet på rettigheder og pligter styrker Cruft Pogges teori ved at demonstrere dens potentiale til at omfatte både negative og positive forpligtelser. Hans kritik viser hvordan rettigheder og pligter indbyrdes påvirker hinanden, og hvordan de former vores ansvar over for de globale fattige.

Vi må dog huske på at Pogge strengt begrænser sit argument til en institutionel forståelse af menneskerettigheder (Pogge, 2008, s. 177). Det er ikke påbudt af Pogges argument at vi er forpligtet til at sikre, at alle mennesker har ret til et givent socialt gode. I stedet fremhæver hans argument en institutionel beskyttelse af ens rettigheder, hvor en menneskeret til X giver moralsk støtte imod alle dem som er med til at skade en person, ved at forhindre sikker adgang til den menneskeret under et forudsigeligt og undgåeligt menneskerettighedsunderskud:

”In proposing this institutional understanding, I need not deny that postulating that persons have a human right to X entails that me or all individual and collective human agents have a moral duty [...] not to deny X to others or to deprive them of X.” (2008, s. 71).

Pogge henter støtte til denne institutionelle forståelse ved FN’s menneskerettighedserklæring artikel 28: ”Everyone is entitled to a social and international order in which the rights and freedoms set forth in this Declaration can be fully realized.” (United Nations, 1948). Vores moralske pligt, som Pogge påbyder, kan opsummeres i dette citat: ”The normative force of others’ human rights for me is that I must not help uphold and impose upon them coercive social institutions under which they do not have secure access to the objects of their human rights.” (Pogge, 2008, s. 72).

Rowan Cruft kritiserer Pogges ensidige fokus på negative rettigheder da det forsømmer vores positive ansvar og pligter til at beskytte eller støtte (Cruft, 2005, s. 37). Pogge benægter ikke eksistensen af positive pligter, men han forsøger at undgå retfærdiggørelsen af flere pligter end den centrale negative pligt som hans argument bygger på. Ved den institutionelle forståelse af menneskerettigheder, som Pogge advokerer for, bliver ansvaret for visse afsavn og misbrug delt mere bredt, og det sker uden at fremhæve nogle positive pligter: "The institutional view thus broadens the circle of those who share responsibility for certain deprivations and abuses beyond what a simple libertarianism would justify, and it does so without having to affirm positive duties." (Pogge, 2008, s. 178).

Menneskerettigheder

Pogge argumenterer for at vi er med til at overtræde verdens fattiges menneskerettigheder.

Argumentet lyder således:

P1) Under verdensøkonomiens gældende regler bliver menneskerettighederne for en stor del mennesker forudsigeligt uopfyldt.

P2) Det er forudsigeligt at de fleste af disse menneskerettighedsmangler på rimelig vis kan undgås med en alternativ opbygning af disse overnationale regler.

K) Derfor er verdensøkonomiens gældende regler ekstremt uretfærdige fordi de forudsigeligt fremkalder store menneskerettigheds-mangler (Pogge, 2005b, s. 4)

Hvis vi kigger nærmere på den første præmis, argumenterer Pogge for at der blandt over syv milliarder mennesker eksisterer en stor andel mennesker, som lider af alvorligt og livstruende afsavn (Pogge, 2008, s. 2). De mangler adgang til væsentlige lægemidler, mad, husly, elektricitet, sanitet og læsefærdigheder mens mange børn i alderen 5-17 år stadigvæk yder arbejde uden for

deres eget hjem, hvilket betyder, at de ikke bruger tiden på at gå i skole eller på at få sig en uddannelse (Pogge, 2005a, s. 30; Pogge, 2008, s. 103). Når Pogge omtaler overnationale regler, så refererer han til regler angående intellektuelle ejendomsrettigheder (TRIPS Agreement), låne- og ressource privilegier, dårlige arbejdsstandarder og det globale skattesystem (Pogge 2008, s. 153, 159 & 168; Pogge, 2011, s. 19 & 26).

Som tidligere nævnt stammede over en tredjedel af alle menneskelige dødsfald fra fattigdomsrelaterede årsager i 2008 (nu en tiendedel), hvilket svarer til 18 millioner hvert år eller 50.000 hver dag (Pogge, 2008, s. 2). Da Pogge opgjorde disse tal, medregnede han kun de dødsårsager som ikke var eksisterende i rige lande og henholdt sig nærmest udelukkende til de dødsfald, der skete blandt fattige mennesker (2008, s. 2-3). Pogge mener, at "Severe poverty is by far the greatest source of human misery today" (Pogge, 2001, s. 4) og påpeger, at over 300 millioner mennesker er døde af fattigdomsrelaterede årsager siden slutningen af den Kolde Krig (Pogge, 2008, s. 104). Dette leder os til spørgsmålet om menneskerettigheder, som hovedparten af FN's 193 medlemslande har forpligtet sig til at efterleve, hvor der i artikel 25 står:

"Everyone has the right to a standard of living adequate for the health and well-being of himself and of his family, including food, clothing, housing and medical care and necessary social services, and the right to security in the event of unemployment, sickness, disability, widowhood, old age or other lack of livelihood in circumstances beyond his control." (United Nations, 1948).

Denne menneskeret er uopfyldt for en stor del af menneskeheden, påpeger Pogge, og vi har en pligt til at påvirke verdensøkonomien på sådan en måde at vi ikke længere skader fattige mennesker gennem mangel på dens opfyldelse. Dette er på sin vis en positiv pligt der stammer fra en negativ pligt, i og med at Pogge opildner til handling på baggrund af vores pligt til ikke at gøre skade: "This

is analogous to how the libertarians' favorite negative duty may entail positive obligations: one must do what one has promised or contracted to do pursuant to one's negative duty not to promise/contract without performing." (2008, s. 178). I begge tilfælde, hos Pogge og libertarianere, kan negative pligter give anledning til positive pligter, men kun i henhold til forudgående frie handlinger, såsom at afgive løfter, skrive kontrakt, eller være involveret i opretholdelsen af en tvingende institutionel orden. Hvis det er tilfældet at libertarianere har skadet andre gennem en institutionel orden, så har de overtrådt denne kontrakt ved ikke at tage de nødvendige foranstaltninger for at undgå skaden. Pogge spørger os ikke om at tænke på uopfyldte menneskerettigheder blot i det omfang at de eksisterer, men kun i forlængelse af hvis de er skabt af pålagte sociale institutioner, som vi selv er involveret i (2008, s. 178).

Hvad angår den anden præmis, at de fleste af disse menneskerettighedsunderskud på rimelig vis kan undgås med en alternativ opbygning af disse transnationale regler, lægger Pogge først sit fokus på den globale indkomstfordeling og fordelingen af velstand. Ifølge Pogge nyder borgere i højindkomstlande godt af "a high standard of living with plenty of spare time, travel, education, cars, domestic appliances, mobile phones, computers, stereos, and so on" (Pogge, 2008, s. 104). Dette kan lade sig gøre da vi i vestlige højindkomstlande med 15.7% af verdensbefolkningen besidder 79% af den samlede globale indkomst (2008, s. 104). Pogge siger at de nederste 15% af verdensbefolkningen har 95 milliarder i forbrugsudgifter årligt, hvilket svarer til 0,2% af det globale produkt. Vesten kunne løfte fattige ud af ekstrem fattigdom ved at give dem 38 milliarder dollars årligt, hvilket ville reducere vores del i det globale produkt fra 78,98% til 78,90% (2008, s. 105). Pogge skriver at global ulighed er endnu større i forhold til ejendom og rigdom, da velhavende ofte ejer mere formue end årlig indkomst, mens de fattige normalt ejer mindre formue end årlig indkomst: "A recent WIDER study estimates that in 2000 the bottom 50 percent of the world's

adults together had 1,1 percent of global wealth while the top 10 percent had 85,1 percent and the top 1 percent had 39,9 percent.” (2008, s. 105).

Pogge siger at ”the rules structuring the world economy” har en væsentlig indflydelse på den globale økonomiske fordeling, lige så vel som den økonomiske orden af et nationalt samfund har en væsentlig indflydelse på dets indenlandske økonomiske fordeling (Pogge, 2008, s. 122). Hvis der er en kausal forbindelse mellem den udviklede verden og alvorlig fattigdom, kan det give anledning til afhjælpende pligter. Hvis vores institutioner undgåeligt begrænser friheden af nogle mennesker ved fx at gøre deres adgang til basale fornødenheder usikker, har vi ”a negative duty, correlative to the postulated social and economic human rights, not to cooperate in upholding it unless they compensate for their cooperation by protecting its victims or by working for its reform.” (Pogge, 2008, s. 73). De, som ikke fuldbyrder denne pligt, tager derved del i denne skade, som bliver produceret gennem de uretfærdige globale institutioner. Pogges institutionelle forståelse påbyder os dog ikke at forsyne disse basale fornødenheder direkte, men i stedet påbyder den en pligt til alle borgere om at sikre at enhver pålagt social orden som vi pålægger andre, skal - inden for rimelighedens grænser - garantere, at alle har sikker adgang til disse fornødenheder (2008, s. 73).

Det økonomiske bidrag til at overvinde global fattigdom behøver ikke at realiseres gennem udgifter og overførsler, mener Pogge. I stedet mener han at det er mere effektivt, hvis vi i stedet bestræber os på at lette de store byrder, som vi pålægger folkene i U-lande:

”We can reduce the vast sums we extract as interest and repayment of debts and as monopoly rents on our “intellectual property” in seeds and drugs. We can pay for the education received in poor countries by skilled professionals we import. We can stop inviting corrupt money from poor countries into our banking systems. We can stop paying juntas and tyrants for driving “their” country into debt and selling us its natural

resources. We can drive less hard a bargain in negotiations about the international trading and financial systems, perhaps agreeing to restructure the global institutional order to make it more hospitable to democratic government, economic growth and justice, and affordable health care and education in the poor countries.” (Pogge, 2008, s. 9)

Hvis vi kan indrømme disse antagelser over for os selv, kan vi aktivt gøre noget for at komme uretfærdigheden ved global fattigdom til livs. Et vigtigt aspekt af Pogges teori er, at hvis den nuværende politik overtræder de negative rettigheder for en borger i et U-land, så er det vores ansvar, som borgere i et veludviklet land, at kompensere for den skade, der er bragt frem af den politik (Gairdner, 2009, s. 6). Der er to negative pligter for Pogge, 1) om ikke at gøre skade, og 2) om ikke at udnytte en menneskerettigheds-krænkende institutionel orden uden at tilbyde tilstrækkelig beskyttelse af ofre og gøre en indsats til reform: ”I believe these latter citizens... violated an additional negative duty not to profit from... a human-rights-violating institutional order without making adequate protection and reform efforts.” (Pogge, 2005c, s. 71). Denne tilstrækkelige beskyttelse og reform indsats er hvad Pogge mener, når han skriver om kompensatoriske pligter. Vores negative pligt til ikke at støtte uretfærdige institutioner, der skader andre, tilskriver os forpligtelser til at beskytte ofre og fremme mulige reformer som vil forbedre opfyldelsen af deres menneskerettigheder: ”Our negative duty not to cooperate in the imposition of unjust coercive institutions triggers obligations to protect their victims and to promote feasible reforms that would enhance their fulfillment of human rights.” (Pogge, 2008, s. 178).

Institutionel kosmopolitisme

Pogge advokerer for en global, institutionel reform, der hviler på universelle, kosmopolitiske, menneskerettigheder. Han mener at ved at sprede politisk autoritet over indlejrede territoriale enheder vil vi kunne formindske den intense kamp for magt og rigdom indenfor og blandt nationale stater, og derved reducere forekomsten af krig, fattigdom og undertrykkelse (Pogge, 2008, s. 174).

Pogges institutionelle tilgang til kosmopolitisme kan være effektiv fordi det netop er store institutioner som regeringer, statslige organisationer, farmaceutiske virksomheder og multinationale selskaber, der kan iværksætte de nødvendige forandringer, som han efterspørger (Gairdner, 2009, s. 6). På samme tid er det præcis denne slags institutioner der gør det muligt for den udviklede verden at forårsage skade på et internationalt niveau. Pogge påpeger at der i enhver kosmopolitisk position er elementer af *individualisme*, *universalitet* og *almindelighed*:

”Three elements are shared by all cosmopolitan positions. First, individualism: the ultimate units of concern are human beings, or persons— rather than say, family lines, tribes, ethnic, cultural, or religious communities, nations, or states. The latter may be units of concern only indirectly, in virtue of their individual members or citizens. Second, universality: the status of ultimate unit of concern attaches to every living human being equally—not merely to some subset, such as men, aristocrats, Aryans, whites, or Muslims. Third, generality: this special status has global force. Persons are ultimate units of concern for everyone—not only for their compatriots, fellow religionists, or suchlike.” (Pogge, 2008, s. 175).

Han adskiller de her tre elementer, mellem *legal* og *moral kosmopolitisme*. Hvad angår *legal kosmopolitisme*, så er alle mennesker i verden underlagt lige juridiske rettigheder og pligter, som bliver opretholdt af en global orden – en universel republik, som Kai Nielsen fx argumenterer for (Nielsen, 2019). *Moral kosmopolitisme* hævder at alle mennesker står i en bestemt moralsk relation

til hinanden, som påkræver, at vi respekterer hinandens status som den ultimative moralske årsag. Dette krav påfører begrænsninger på vores adfærd og vores måde at konstruere vores institutioner på (Pogge, 2008, s. 175). Pogge advokerer for *moralsk kosmopolitisme*, som han formulerer i forhold til en minimalistisk forståelse af menneskerettigheder, som udelukker alvorlig misbrug, store afsavn og uligheder, samtidig med at de er kompatible med en bred vifte af politiske, moralske og religiøse kulturer (2008, s. 176 & 300). Han fremsætter altså et minimalistisk krav som påbyder os ikke at skade andre på måder som fører til misbrug, afsavn eller stor ulighed.

Pogge skelner to yderligere kendetegn ved vores moralske pligter og hvilke moralske begrænsninger vi med rette kan indføre, henholdsvis en *institutionel* og *interaktionel* opfattelse. Den *institutionelle* opfattelse, som bliver kernen i Pogges teori, bygger på bestemte grundlæggende principper angående social retfærdighed (2008, s. 176). Det kunne fx være menneskerettigheder, lige adgang til sociale goder, omfordeling af ressourcer, principper om mangfoldighed osv. De har til hensigt at være en anden ordens principper der sætter standarden for fastsættelsen af grundregler og normer, som skal regulere menneskers interaktion med hinanden. Denne tilgang viderefører på mange måder Rawls retfærdighedsteori, som Rawls selv mente i bedste tilfælde var en teori om social retfærdighed, der bedst kunne anvendes på de basale institutionelle strukturer i en moderne liberal stat (Miller, 2021). Den *interaktionelle* opfattelse fremsætter i stedet bestemte grundlæggende principper angående etik, som ligesom de institutionelle grundregler er af første ordens rang, da de kan anvendes direkte på adfærden mellem personer og grupper: "Interactional cosmopolitanism assigns direct responsibility for the fulfillment of human rights to other individual and collective agents, whereas institutional cosmopolitanism assigns such responsibility to institutional schemes." (2008, s. 176). Vi har derfor et direkte ansvar for overtrædelsen af menneskerettigheder med hensyn til den *interaktionelle* opfattelse, hvor vi i stedet deler et indirekte

ansvar i den *institutionelle* ved at samarbejde i fastholdelsen af en pålagt institutionel orden, som er indrettet på en måde, hvor mange mennesker ikke får deres basale menneskerettigheder opfyldt.

De *interaktionelle* og *institutionelle* kosmopolitiske opfattelser er kompatible og komplementerer hinanden på mange punkter. Pogge sætter dog sin lid til den institutionelle opfattelse da han mener at den fører til en mere plausibel og relevant overordnet moral (Pogge, 2008, s. 176). Grunden til det kan være at de institutionelle rammer påvirker det interaktionelle niveau og kan sikre at vi opfører os moralsk overfor hinanden. Den institutionelle opfattelse sætter dog to begrænsninger på vores fælles praksisser: 1) den institutionelle opfattelses anvendelighed er vilkårlig i og med at menneskerettigheder kun er gyldige gennem fremkomsten af sociale institutioner, og indtil da er de kun potentielle rettigheder som endnu ikke er kommet til udfoldelse, og 2) dens kosmopolitiske tilknytning er også vilkårlig i og med at den globale moralske fremdrift af menneskerettigheder kun kan aktiveres gennem fremkomsten af en global institutionel orden, der fremsætter pligter til at indføre enhver mulig reform af denne orden for at øge fuldbyrdelsen af disse menneskerettigheder (2008, s. 177). Hvis vi kan fremsætte sådan en global institutionel orden, vil det være til vores alle fordel, da vores menneskerettigheder derved vil blive sikret gennem et kollektivt, institutionelt ansvar. Kernen af den institutionelle opfattelse er at vi som borgere samarbejder med institutioner. Fordi vi på nuværende tidspunkt er så mange mennesker der, momentarisk eller gennem vores liv, samarbejder med institutioner, så er det vigtigt at fremsætte et argument om global retfærdighed der tager disse institutioner til overvejelse (Gairdner, 2009, s. 7). Pogge skriver:

”It is only because all human beings are now participants in a single, global institutional order – involving such institutions as the territorial state, a system of international law and diplomacy, as well as a global economic system of property

rights and markets for capital, goods, and services – that all unfulfilled human rights have come to be, at least potentially, everyone’s responsibility.” (Pogge, 2008, s. 177).

De to foregående begrænsninger, påpeger Pogge, bryder ikke almindeligheds-elementet som Pogge hævder, alle kosmopolitiske positioner indeholder, hvor vi behandler andre på lige fod med os selv, og som vi selv ønsker at blive behandlet. Pogge argumenterer derved for at vi alle har en pligt til at sørge for, at ingen lider under en uretfærdig institutionel orden, også selvom det ikke vedrører os selv: ”Each person has a duty toward *every* other not to cooperate in imposing an unjust institutional order upon her, even while this duty triggers human-rights-based obligations only to fellow participants in the same institutional scheme.” (Pogge, 2008, s. 177).

Vi kan vide at en institutionel orden er uretfærdig, hvis den overtræder negative rettigheder og kan vises at være undgåeligt ved et alternativt design, mener Pogge (2008, s. 25). Vi skader verdens fattige for så vidt at vi påfører sådan en uretfærdig orden hen over dem: ”we are harming the global poor if and insofar as we collaborate in imposing an unjust global institutional order upon them.” (Pogge, 2005b, s. 5). Pogge bruger FN’s verdenserklæring om menneskerettigheder som den minimale standard for livet, hvor han fokuserer på sociale og økonomiske rettigheder, da det ofte er dem, som ikke bliver mødt verden over. Som relativt velhavende mennesker har vi derfor en pligt til at sikre at vores institutioner ikke er indrettet på sådan en måde, at det forhindrer eller vanskeliggør andre mennesker i at få fuldbyrdet deres menneskerettigheder.

Norbert Anwander, doktor i filosofi, udfordrer Pogges fundamentale påstand om at vores pligter over for verdens fattige udelukkende er negative. I sin artikel ”*Contributing and Benefiting: Two Grounds for Duties to the Victims of Injustice*” (2005) skelner Anwander mellem det at *drage nytte af* uretfærdighed og det at *bidrage til* uretfærdighed og hvordan denne skelnen bør påvirke vores pligter over for dem, der lider under uretfærdigheden (Anwander, 2005, s. 39). Ved at lave

denne skelnen pålægger Anwander et mindre moralsk ansvar på dem som gavner af en uretfærdighed end på dem, som bidrager til den. Her vil det førstnævnte give grundlag for en positiv pligt om at hjælpe ved velgørenhed eller godtgørelse, mens vi som har handlet forkert, er forpligtet til at kompensere for den skade, vi har forårsaget:

”Contributing to injustice and benefiting from it provide distinct grounds for duties to the poor; we owe them compensation to the extent that we have acted wrongly by contributing to injustice; and we have a special positive duty to assist them to the extent that we have benefited from their plight.” (2005, s. 39).

Derved konkluderer Anwander at vi ikke er moralsk forpligtet til at kompensere for den skade fattige har lidt, og den fordel vi har nydt gavn af – medmindre vi selv har bidraget til den selvsamme skade, der giver os en fordel.

Pogge siger at vi har en pligt til ikke at drage nytte af uretfærdigheden (Pogge, 2008, s. 16), men Anwander udfordrer denne opfattelse ved at påpege at der er en forskel mellem at drage fordel af uretfærdighed og aktivt at bidrage til den. Anwander påpeger at der er en mindre moralsk byrde på dem, der drager fordele af uretfærdigheden i forhold til dem, der direkte bidrager til den (Anwander, 2005, s. 39). Hermed sætter han fokus på en nuance i vores pligter, da de varierer afhængigt af graden af involvering i uretfærdigheden. Ved at drage på denne skelnen, mellem *nytte af* og *bidrag til* skade, kan vi afgøre, hvorvidt det er moralsk forkert at drage fordele af en skade, selv hvis vi ikke selv er med til at forårsage den: ”We can explain why most, but not all, cases of benefiting from injustice are thought to be wrong by pointing out that through most, but not all, such actions we in fact contribute to unjust harm” (2005, s. 39).

Anwander fremsætter at vi ikke nødvendigvis er moralsk forpligtet til at kompensere for de skader, de fattige har lidt, eller for de fordele, vi har høstet som følge af uretfærdigheden. Vores

forpligtelse er større hvis vi selv har bidraget til den skade, der giver os fordele. Ved at fremhæve denne forskel mellem at drage nytte af og at bidrage til uretfærdighed påpeger Anwander at vores pligter ikke er ensartede og absolutte, men snarere varierer i henhold til graden af aktiv involvering i uretfærdigheden (2005, s. 39).

Der er altså årsager til at tildele positive pligter til dem som drager *nytte* af en skade, men ikke selv *bidrager* til den, og negative pligter til dem som både drager nytte af og bidrager til en skade – hvilket Pogge hævder er tilfældet med os og verdens fattige ved at vi foreviger fattigdom gennem vores adfærd og politikker i den globale økonomiske orden (Pogge, 2008, s. 16).

Anwanders kritik bidrager til en mere nuanceret forståelse af hvordan vores pligter over for verdens fattige bør forstås. Hans argument udfordrer Pogges forenkede opfattelse af pligter og understreger at der er en betydelig forskel mellem at drage fordele af uretfærdighed og at tage direkte del i den (2005, s. 45). Dette perspektiv frembringer en mere alsidig tilgang til at forstå individuel ansvarlighed i forhold til globale uretfærdigheder. Sammenfattende illustrerer Anwanders kritik hvordan Pogges teori kan forenkles, hvis man ikke tager højde for enkeltpersoners forskellige grader af involvering i uretfærdigheden.

Kontrafaktiske betingelser

Pogge gør brug af kontrafaktiske betingelser⁴ til at vise at den nuværende globale orden er uretfærdig. Han holder vores nuværende globale institutioner op mod et kontrafaktisk synspunkt om hvordan de *kunne* se ud, hvor de ikke overtræder negative menneskerettigheder. Hvis disse kontrafaktiske institutioner er mulige, bør vi bestræbe os på at indføre dem. Nogle kritikere, som fx

---

⁴ Betingede sætninger der diskuterer hvad der ville have været sandt, under forskellige omstændigheder

Mathias Risse, udfordrer Pogges brug af kontrafaktiske betingelser, da de er spekulative og ikke kan give et pålideligt grundlag for moralsk dømmekraft (Risse, 2005). Kritikerne mener i stedet at vi kan give moralske domme, baseret på eksisterende institutioner og politikker, ved at fokusere på de egentlige skader og gavn, som nuværende institutioner og politikker bidrager med. Derved kan vi evaluere deres moralske betydning uden at skulle forestille os et alternativt billede af dem. Det er dog ikke tilfældet at Pogge overhovedet ikke benytter sig af eksisterende praksisser til at evaluere vores moralske ansvar. Op til flere gange evaluerer Pogge eksisterende praksisser i den globale orden, som fx militær konkurrence, nationers kontrol over deres befolkning, demokratisk og økonomisk fremskridt i henhold til deres problematikker og vores moralske ansvar (Pogge, 2008, s. 173 & 187-195).

I en anmeldelse af Niall Fergusons bog *Virtual History* (Ferguson, 2008), en bog som fokuserer på kontrafaktiske argumenter, skrev professor i international politisk teori, Richard Lebow, at værdien af kontrafakta er baseret på dens evne til at provokere eller motivere andre til at tænke på emner i et nyt lys, som de ikke ville foruden: "The value of such a counterfactual is based entirely on its ability to provoke or, better yet, to compel researchers to think about issues and problems they would not otherwise address, or to look at them in a new light." (Lebow, 2000, s. 585). Hvis der er én ting som Pogge forsøger at gøre, så er det at motivere ledere af globale institutioner til at tænke på global fattigdom i et nyt lys, som vil påvirke dem til at ændre fordelingen af skade og gavn i verden. Med dette som ambition, og hvis kontrafaktiske betingelser kan føre til den nødvendige motivation, så falder kritik som Risses argument til jorden.

Låne- og ressource-privilegier

Pogge forsøger at vise at dele af den globale orden inkluderer destabiliserende og fattigdoms-skabende incitament mod tredje-verdensledere (Eskelinen, 2011, s. 93; Pogge, 2008, s. 159 & 168). Han argumenterer for at vi deler et ansvar for den skade, autoritære ledere kan gøre på vegne af dets folks (eller deres egne) interesser i internationale forhandlinger og mere generelt for den korrupsion og autoritære tilgang, der er så udbredt i ulande (Pogge, 2008, s. 29). Her lægger han især fokus på de låne- og ressource-privilegier som ledere, der griber magten i et uland, opnår når de fastsætter deres styre:

”Such rulers are internationally recognized as entitled to sell natural resources and to borrow money in the name of the country and its people. These international privileges facilitate oppressive rule and greatly encourage coup attempts and civil wars in the less developed countries.” (Pogge, 2008, s. 29).

Eksistensen af disse beføjelser gør det holdbart at tilskrive den globale ordens virkemåde et bidrag til skade. For eksempel kan den globale orden tillade at enhver som griber magten i et land, militant eller ikke, kan låne penge på vegne af landet og sælge landets naturlige ressourcer, mens de selv beslutter, hvordan disse penge bliver brugt (Eskelinen, 2011, s. 93). Disse berigende privilegier giver anledning til det, som kaldes *the resource curse*⁵, hvor ledere misbruger deres magt til at få fingrene i dyrebare ressourcers rigdom (Wenar, 2008; Schaber, 2011). På den måde er naturressourcer i U-lande blevet en forhindring for befolkningens velstand frem for deres fundament. Pogge giver et eksempel på hvordan mennesker, der griber magten udemokratisk og ved magt, kan forårsage problemer for landets befolkning:

---

⁵ Fremover *ressource-forbandelsen*

”Imagine the following scenario. Phase One: the Brazilian people, through their elected representatives, ask foreign banks not to lend money to future unconstitutional rulers of themselves and also constitutionally bind any future government of theirs not to repay such debts. Phase Two: a military junta takes power in Brazil by force, suspends the constitution, and receives large loans from Citibank. Phase Three: Brazil’s constitution is restored, and the new democratic government refuses to service the debts to Citibank. Citibank complains to the US government.” (Pogge, 2008, s. 160)

Ville den amerikanske regering under disse forhold yde pres på den brasilianske regering til at tage ansvar for den militante bestyrelses gæld ved for eksempel at true med at lukke dem ude fra det internationale finanssystem? Pogge siger at sådan et pres kunne forvolde seriøse PR-problemer, og at de fleste rige, demokratiske regeringer vil vurdere det klogt at lade være (Pogge, 2008, s. 160). Det bør dog ikke antages at de rige, demokratiske regeringer ikke ville holde hånden over deres banker, når det drejer sig om indhentningen af gæld.

Pogge fremsætter en konstitutionel ændring der vil mindske incitamentet for det, som han kalder for *autoritære rovdyr*, til at forsøge at gribe magten i første instans (2008, s. 159). Det foregår således: ved at skabe usikkerhed angående udbyttet i fase 3 vil risikoen ved at give lån til autoritære ledere, der griber magten i fase 2, stige. Ved stigningen af disse risici ville banker stille færre penge til rådighed til de forfatningsstridige ledere og tilbyde dem lån på mindre velvillige vilkår. Denne forudsigelige, nedsatte adgang til penge ville svække initiativet af disse potentielle militante og autoritære ledere til at gribe magten i fase 1. Den konstitutionelle ændring vil derfor stabilisere demokratiske ordener ved at reducere de forventede belønninger ved at vælte dem (Pogge, 2008, s. 161). Denne ændring har til henblik at mindske de låne privilegier som autoritære og militante ledere tilegner sig ved at gribe magten i et land.

For at underminere ressource privilegiet for dem, som vælter et demokratisk styre i et land, foreslår Pogge endnu en fredelig, konstitutionel ændring. Denne ændring skal erklære at kun en konstitutionel, demokratisk valgt regering har ret til lovligt at påvirke gyldige overførsler af ejerrettigheder angående offentlig ejendom og forbyde regeringer i at anerkende ejerrettigheder af ejendom, der er blevet tilegnet gennem en foregående regering, som ikke havde nogen konstitutionel legitimitet (Pogge, 2008, s. 169). Selv hvis autoritære ledere forsømmer denne ændring over offentlig ejendom og tildeler ejerrettigheder til dem, som de vil, så vil modtageren af disse ejendomme blive varslet om at deres ejerrettigheder kan bestrides så snart demokratiet vender tilbage. Pogge mener at dette vil reducere indtægten som autoritære ledere kan øge gennem salg af offentlig ejendom, og derved gøre det sværere for dem at berige sig selv og forankre deres styre (2008, s. 169). Dette vil, ligesom hans ændringsforslag til låne privilegier, svække initiativet for militante og autoritære ledere til at indlede et statskup for egen vindings skyld. Pogge foreslår disse konstitutionelle ændringer af låne- og ressource privilegierne da han mener, at det nuværende system er for liberalt i at uddele disse privilegier og ikke har nogen særlige restriktioner, som hæmmer illegitime ledere i at udnytte og misbruge landets ressourcer og økonomi (2008, s. 158). Indførelsen af disse konstitutionelle ændringer ville medføre at udefrakommende lande har en negativ pligt til at respektere ændringerne, da overtrædelsen af ændringerne ville kunne resultere i autoritære lederes misbrug af landets rigdom og velfærd, som på sigt ville skade befolkningen.

Steven Daskal, professor i filosofi, kritiserer Pogges brug af negative pligter som grundlag for reform og spørger hvad det er, som skal afgøre, hvordan vi varetager disse pligter (Daskal, 2013). Daskal stiller Pogges krav om reform af vores globale institutioner op mod to tests der skal vurdere vores negative pligter: *the Least Poverty Test* og *the Caused Poverty Test* (2013, s. 388). De drejer sig henholdsvis om to forskellige spørgsmål. *The Least Poverty Test* spørger om hvilke politikker angående salg og køb af naturressourcer og brugen deraf forudsigeligt vil føre til mindst

global fattigdom. *The Caused Poverty Test* spørger om hvilke politikker angående salg og køb af naturressourcer og brugen deraf vil forhindre køberen eller sælgeren i at bidrage til global fattigdom (2013, s. 388).

Vedrørende *the Caused Poverty Test* skal vi stille os selv to empiriske spørgsmål: om de politikker som vi vælger tilskynder militære eller udemokratiske ledere til at udføre statskup, eller om vores politikker øger stabiliteten af undertrykkende og korrupte regeringer, som bidrager til global fattigdom. Hvis det er tilfældet, at vores politikker eksisterer i overensstemmelse med de spørgsmål, så har vi en negativ pligt om at finde en alternativ politik der ikke støtter den forudgående og gøre en indsats for at implementere den (Daskal, 2013, s. 388). Angående *the Least Poverty Test* skal vi stille et anderledes sæt empiriske spørgsmål, såsom: Hvad er omfanget og graden af global fattigdom i det nuværende system? Og om vi kan forestille os et alternativt system, der på rimelig vis ville kunne implementeres og forudsigeligt føre til en reduktion af den pågældende fattigdom. Ved denne tilgang vil vores negative pligter opfordre os til at forestille os alternative systemer og dermed arbejde mod det system der højst sandsynligt vil føre til den største reduktion af fattigdom (Daskal, 2013, s. 388).

Daskal konkluderer at det giver mening for ethvert spirende demokrati at vælge de regler, som er mest effektive i at bekæmpe global fattigdom og undertrykkelse inden for deres eget land (Daskal, 2013, s. 388). Pogges forslag til konstitutionelle ændringer i U-lande stemmer mest overens med rammerne i *the Least Poverty Test* da testen sigter efter at begrænse låne- og ressource privilegier i sådan en grad, at de effektivt fører til reduktionen af global fattigdom gennem negative pligter. *The Least Poverty Test*, taler derfor direkte ind i de negative pligter vi har over for andre, mens det ikke nødvendigvis er tilfældet i *the Caused Poverty Test*. Årsagen er at den sidstnævnte ikke stiller lige så mange krav som den foregående med hensyn til løsningen på dens spørgsmål. *The Caused Poverty Test* kan løses ved at vedtage en politik som begrænser låne- og

ressourceprivilegierne udelukkende til regeringer, som opfylder en vis standard af demokratisk eller indenlandsk legitimitet. Der er tilsyneladende ingen grænser for hvilke former for begrænsninger man kunne sætte på en regering, der vil tilgå sine låne- og ressourceprivilegier indenfor *the Least Poverty Test*, eftersom den sigter efter at reducere global fattigdom og ikke blot indenlandsk korrupsion og autoritære ledere.

En anden vigtig kritik af Pogges teori kommer fra Mathias Risse, professor i menneskerettigheder, globale anliggender og filosofi. Risse sætter spørgsmålstegn ved Pogges præmis om at den globale økonomiske orden faktisk skader de fattige. I sin artikel "*Do we owe the global poor assistance or rectification?*" (2005) påpeger Risse at vores økonomiske orden faktisk har forbedret menneskelig trivsel gennem de sidste 200 år (s. 14). Af den grund afviser Risse Pogges argument om vores pligter over for U-lande.

Risse udfordrer Pogges forståelse af begrebet 'skade'. Mens Pogge hævder, at vi skader andre ved at støtte institutioner, der overtræder deres negative rettigheder, mener Risse at skade ikke nødvendigvis opstår, hvis situationen, vi er med til at skabe, er suboptimal (2005, s. 18). I modsætning fastslår Pogge at vi skader andre ved at støtte institutioner, der overtræder deres negative rettigheder: "A human right to life and physical integrity is fulfilled for specific persons if and only if their security against certain threats does not fall below certain thresholds." (Pogge, 2008, s. 52). Det vil sige at vi kan skade andre menneskers rettigheder ved at forhindre sikker adgang til nødvendige faktorer der kan føre til et liv med integritet og sikkerhed. Det faktum, at nogle mennesker lever under en minimal levestandard, er for Pogge, et tegn på at de lider skade. Risse mener ikke at uligheden i verdens ressourcer kan tilskrives aktiv skade, og han afviser dermed Pogges grundlæggende forståelse deraf: "The perception that there is such a gap may contribute to the intuition that evils like poverty and starvation must be attributable to some entity that can be regarded as "doing the harming." This perception rests on a mistake." (Risse, 2005, s. 18).

På trods af Pogges påstand om at U-lande ikke ville have været bedre stillet uden den udviklede verdens indblanding, argumenterer Risse for det modsatte (2005, s. 13). Han påpeger at tidligere uretfærdigheder ikke nødvendigvis gør den nuværende orden uretfærdig. I Pogges forsvar mod argumenter som Risses - og lignende, der påpeger at den globale fattigdom falder - er at når noget tilføjer til forbedringen af nogle menneskers situation, er det per definition historisk rigtigt, at det gavner dem frem for at skade dem. Dog er denne forståelse, selvom den isoleret set kan være rigtig, ofte ikke relevant når vi taler om moral: "A man is not benefiting the members of his family if he beats them up less often than he used to. He is still harming them, albeit less severely than before" (Pogge, 2008, s. 23). Pogge tager argumentet videre og sammenligner det med en fiktiv institutionel reform som forårsagede en forbedring af slavers vilkår i det 19. århundrede. Disse slaver ville trods forbedringen stadig lide skade af juridisk slaveri (2008, s. 23). Denne påstand viser at der er en forståelse af skade, som er kompatibel med historisk gavn, eller fremgang. Hvorvidt verdens fattige er bedre tjent uden den globale orden er ikke Pogges ærinde at undersøge. I stedet er det han egentligt er interesseret i, hvorvidt den globale orden overtræder verdens fattiges negative rettigheder.

Risse argumenterer også imod Pogges brug af kontrafaktiske betingelser som udgangspunkt for ændringen af globale institutioner. Han hævder at det er mere relevant at fokusere på de reelle omstændigheder, frem for at spekulere over alternative scenarier: "because one compares developing countries to industrialized countries, observes that the latter did not face similar interference, and concludes that without such interference Africa, for example, would have prospered." (Risse, 2005, s. 13). Han siger at det ikke er tilfældet, at tidligere uretfærdigheder gør den nuværende orden uretfærdig, ligesom tidligere venlighed heller ikke gør den nuværende orden venlig (2005, s. 14). I modsætning til Pogge mener Risse derfor at det ikke er tilfældet, at vi kan

bruge kontrafaktiske betingelser som et udgangspunkt til at bedømme vores ansvar overfor verdens fattige.

Risse udfordrer yderligere Pogges argument om, at den globale orden kan være uretfærdig på baggrund af særlige incitamenters som fx låne- og ressourceprivilegier hos autoritære statsoverhoveder (Risse, 2005, s. 17; Pogge, 2008, s. 159 & 168). Risse forsøger at vise, at den globale orden ikke nødvendigvis er uretfærdig, men snarere uperfekt opbygget og kræver reform snarere end en revolutionær omvæltning: ”we should not say the global order per se is unjust, but that it is imperfectly developed: it needs reform rather than a revolutionary overthrow” (Risse, 2005, s. 18). Pogges opgave går dog ikke på at vise eller modbevise at verdens fattige er bedre tjent med eksistensen af den nuværende globale institution eller ej. I stedet bestræber Pogge sig på at demonstrere hvordan den velhavende verden er ansvarlig for den økonomiske uretfærdighed, der pålægges U-lande gennem vores institutioners politikker. Pogge opildner selv til institutionel reform, i kraft af vores kompensatoriske pligter, og påpeger at autoritære statsoverhoveder og de veludviklede forbrugersamfund, har en stærk fælles interesse, i kraft af goderne ved låne- og ressourceprivilegierne, til at blokere reformer der vil fremme demokratier i U-landene (Pogge, 2008, s. 26; 2008, s. 173),

Sammenflettet skaber disse kritiske perspektiver en mere nuanceret udfordring af Pogges teori. Risse argumenterer for at den globale økonomiske orden ikke nødvendigvis skader de fattige og at begrebet skade skal forstås mere omhyggeligt. Han rejser også tvivl om Pogges brug af kontrafaktiske betingelser og udfordrer påstanden om at den nuværende globale orden aktivt er skadelig. Risse udfordrer Pogges påstand om at vi gennem vores institutioner aktivt skader verdens fattige og afviser den opfattelse, at global fattigdom kan tilskrives et onde, som ’gør skaden’ (2005, s. 18).

Opsummering af Pogges teori

Pogge argumenterer for at vi har et moralsk ansvar til at lindre global fattigdom, i kraft af at vi støtter globale institutioner, der er med til at fastholde millioner af mennesker i et systematisk menneskerettighedsunderskud. Han bygger sit argument på vores negative pligt om ikke at skade andre som i kraft af FN's menneskerettigheder indebærer retten til sundhed, fødevarer, rent drikkevand, adgang til sanitet, og ikke at blive udsat for vold. Han tager afsæt i en institutionel forståelse af skade som ikke kræver at vi direkte er med til at skade andre, men derimod påsætter et ansvar ved vores indirekte indblanding i institutioner som påfører disse menneskerettighedsunderskud på verdens fattige. Hans teori sigter mod at skabe en mere retfærdig verden ved at indføre ændringer på de systematiske årsager til fattigdom, ulighed og manglende adgang til basale menneskerettigheder. På den måde kan det medgives, at arbejdet for at indføre de nødvendige ændringer kan betragtes som statshjælp, i og med nogle af ændringerne, vil kunne risikere en tilbageførsel af tabt fortjeneste fra illegitime køb af ressourcer eller lån af vestlige banker. Statshjælp kan dog kun retfærdiggøres i Pogges teori, hvis det gives som kompensation for tabt fortjeneste, gennem årevise af institutionel udnyttelse og skade. Han fremfører derfor en kosmopolitisk tilgang som ser hele menneskeheden som ét fællesskab, hvor global retfærdighed skal prioriteres på lige fod med national retfærdighed.

I det næste afsnit vil jeg fremføre nogle kritikpunkter til Pogges teori af hans samtidige politiske filosoffer og teoretikere som kan udfordre hans foretagende og give anledning til forbedring af mulige forsømte problemstillinger.

Kritik af Pogge

Mange kritikere stiller sig imod Pogges definition af skade og hans fokus på negative rettigheder (Satz, 2005; Patten: 2005). De protesterer mod Pogges påstand om at den veludviklede verden kausalt bidrager til alvorlig fattigdom, og meget af deres kritik går på at modbevise denne påstand (Risse, 2005). Jeg vil i dette afsnit fremhæve to væsentlige kritikere af Pogge, professor Debra Satz og professor Allan Patten, som har fremlagt relevante argumenter mod Pogges teori. Kritikken er hovedsageligt udplukket fra tidsskriftet *Ethics and international affairs* bind 19 udgave 1, hvor Pogges synspunkt og teori blev omdrejningspunktet for debat.

Debra Satz' kritik

Debra Satz, professor i etik i samfund, kritiserer Pogge for: (1) at aflede alle vores moralske forpligtelser til verdens fattige gennem den normative, libertarianske pligt om ikke at skade andre, og (2) hans påstand om at vi som borgere af velhavende lande aktivt er med til at fastholde størstedelen af ekstrem fattigdom i verden. Dette kalder hun for Pogge's "causal contribution principle"⁶ (Satz, 2005, s. 47). Hun mener at Pogge udvider den libertarianske forståelse af skade til sådan en grad, at libertarianere ikke længere kan følge med, og hun betvivler i hvilket omfang vi som borgere kan blive holdt ansvarlige for handlingerne af vores institutioner. Jeg gennemgår først hendes normative kritik af vores negative pligt som værende grundlaget for et retfærdighedsprincip, og derefter hendes kritik af Pogge's *kausale bidragelsesprincip*.

Kritik af vores negative pligt

Pogge tager, som bemærket, afsæt i en normativ præmis der oftest bliver associeret med libertarianisme, nemlig at vi kun er forpligtet til ikke at skade andre, og, hvis vi har forårsaget

---

⁶ Fremadrettet oversat til det 'kausale bidragelsesprincip'

skade, at rette op på den. Satz er skeptisk overfor Pogges udvidelse af denne libertarianske idé til et internationalt niveau, hvor han hævder, at den globale orden forårsager fattigdom og er med til at skade de fattige. Først og fremmest mener hun ikke at negative pligter trumfer positive pligter i alle henseender. Hun henviser til Peter Singers case om det druknende barn (Singer, 1972, s. 235) og påpeger at det er markant værre at lade et barn drukne på grund af, at man vil undgå at gøre sine sko våde, end det er at svindle nogen for et stykke slik i en slikpose, som man havde aftalt at dele ligeligt ud: "in letting the child drown for the sake of your shoes, it seems to me that you are doing something significantly worse than if you took an extra candy from a box that you had previously agreed to share equally." (Satz, 2005, s. 52). Pogge anerkender at visse positive pligter vægter højere end negative pligter, hvis det fx gælder om at redde et liv: "one may usually break a promise, violate a just property regime, or injure an innocent when doing so is necessary to save a human life..." (Pogge, 2008, s. 292). Dette fastslår Pogge ved at påpege at mindre moralske begrundelser kan vægte højere, end større, hvis der er mere på spil i de førstnævnte.

Satz betvivler hvorfor vores positive pligter om fx næstekærlighed og velgørenhed vægter mindre end moralske begrundelser om retfærdighed. Ved at illustrere Pogges forståelse af skade, hvor undladelsen af at yde velgørenhed ikke er skade, kritiserer Satz hans brug af *det lockeanske forbehold* – idéen om, at man skal efterlade nok til andre, når man tilegner sig ejendom, og undladelsen af det, kan defineres som en skade (Nozick, 2013, s. 178; Van der Vossen, 2023). Satz anerkender at den negative fortolkning af forbeholdet fastholder, at ejendomsrettigheder ikke får overhånd i mødet med desperate behov, og at man skader andre ved at tage mere af de globale fællesgoder, end der legitimt kan forsvares (Satz, 2005, s. 52). Hun påpeger dog at Pogge underminerer de positive pligter af Lockes argument - retten til tilegnelsen af ejendom, som essentielt udgør argumentet:

”Without appeal to the positive duties that undergird Locke’s argument, a Lockean could not say that parents are obligated to feed and clothe their children, or that society has obligations to those with low capacity who could not appropriate property for themselves.” (Satz, 2005, s. 52)

Hvor Pogge anerkender at spædbørn og dårligt udsatte bliver skadet, hvis de ikke får tildelt de nødvendige midler til forsørgelse, så mener Satz at han er gået længere end det libertarianere betragter som skade, og at han har tilføjet en positiv pligt i det lockeanske forbehold. Hun kritiserer derfor Pogge for at underminere forskellen mellem positiv hjælp, og det negative påbud om ikke at gøre skade. Hun understreger også at Pogge allerede har efterladt den libertarianske tilgang ved at gøre brug af kontrafaktiske betingelser: “Indeed, defending the view that the global order harms the poor relative to some counterfactual global order in which all have enough to sustain themselves, Pogge has already left the libertarians’ strategy behind.” (Satz, 2005, s. 53).

Hun argumenterer derfor for at Pogge ikke holder sig til det libertarianske udgangspunkt, i og med at han forbinder det at skade med en undladelse af at yde hjælp. Mens det står klart at Pogge advokerer for en positiv hjælp gennem en libertariansk bagdør (vores pligt om ikke at skade), så ser det ud til, i henhold til hans normative præmis, at Pogge kun mener vi bør hjælpe for så vidt, at vi er dem, som har forårsaget skaden i første omgang: ”I limit [...] compensatory duties to the amount of harm one is responsible for by cooperating in the imposition of an unjust institutional order” (Pogge, 2008, s. 26).

Kritik af det kausale bidragelsesprincip

Satz protesterer imod Pogges påstand om at vi er moralsk ansvarlige for global fattigdom, og at vi har forårsaget det. Det er det hun kalder for Pogges ”causal contribution principle” (Satz, 2005, s. 48). Hun kritiserer det på to punkter: 1) en empirisk, og 2) en filosofisk. Hendes empiriske

kritikpunkt er at det er ekstremt svært at afgøre hovedårsagerne til ekstrem fattigdom og bevise, at det meste af global fattigdom er forårsaget af vores globale institutioner. Filosofisk kritiserer hun at selv hvis det kausale bidragelsesprincip er sandt, så er omfanget af vores moralske ansvar kompliceret af vores forskellige positioner og forhold til vores institutioner (Satz, 2005, s. 48).

Hun medgiver at Pogge gør ret i at understrege betydningen af vores globale institutioners rolle angående global fattigdom, men påpeger at han undervurderer vanskelighederne i at afgøre præcis hvad den rolle er, og i hvilket omfang den rækker: "Given the empirical uncertainty, various countries are unlikely to agree as to how much harm is caused by global as opposed to local institutions." (Satz, 2005, s. 50). Satz appellerer til et synspunkt der holder indenlandske institutioner mindst lige så ansvarlige for alvorlig fattigdom som globale. Hun argumenterer for at det ikke er plausibelt at forklare enhver lokal fiasko på baggrund af den globale orden: "Reducing poverty depends on both local and global factors, and there is no fixed recipe... that will assure poverty reduction. It is, I think, implausible to explain all local failure in terms of failures of the global order." (Satz, 2005, s. 49).

Satz kritiserer Pogges argument om at den internationale orden er med til at fastholde korrupsion i U-lande ved fx bestikkelse af embedsmænd. Hun påpeger at selv hvis dette er sandt, så forklarer det ikke hvorfor disse embedsmænd ikke vælger "policies that encourage growth, since they might be able to increase further their graft by increasing the size of their domestic economies." (Satz, 2005, s. 49). Hvis vi undlader det menneskesyn at disse embedsmænd udelukkende er egennyttige, kan vi så ikke forestille os, med Pogges argumenter, at embedsmændene bliver nødt til at acceptere disse rige firmaers bestikkelse for overhovedet at få en reel aftale på plads? Der er en ulighed i magtfordelingen mellem veludviklede lande og U-lande som gør at sådan nogle scenarier kunne være tilfældet. Pogge skriver fx: "Bribes are a major factor in the awarding of public contracts in the developing countries, which suffer staggering losses as a

result.” (Pogge, 2001, s. 18). Dette er med til at fastholde udenlandske embedsmænd fra specifikke U-lande i en position hvor de skal indrette sig efter internationale omstændigheder frem for deres egne lokale politikker. Denne væsentlige faktor som Pogge påpeger udfordrer Satz’ argument om, at embedsmænd selv er ansvarlige for de politikker, de vælger.

Dog benægter Satz ikke alt vedrørende det kausale bidragelsesprincip, men hun betvivler blot hvorvidt dets sandhed kan etableres gennem empiriske midler, og hun konkluderer derved at det ikke er tilfældet, at der er en kausal årsagssammenhæng fra global fattigdom der med nødvendighed kan spores til den velhavende verden (Gairdner, 2009, s. 14-15). Vi må huske på at Pogges argument er mere begrænset end det, som Satz og Patten argumenterer imod, i og med at Pogge ikke hæfter alt slags fattigdom som værende forårsaget af vores globale orden. I stedet argumenterer han for en reform af vores politikker og adfærd så vi undgår at forårsage undgåelige menneskerettighedsunderskud for en lang række mennesker (Pogge, 2008, s. 26).

Allan Pattens kritik

To andre kritikpunkter, formuleret af Allan Patten, professor i politisk teori, går på (1) at Pogge overser de indenlandske årsager, der kan føre til fattigdom, og (2) at vores minimalistiske pligter til ikke at skade de fattige kan føre til maksimale pligter om at udrydde fattigdom på baggrund af et uretfærdigt globalt system (Patten, 2005). Maksimale pligter skal her forstås som pligter der indebærer at hvis du har en rettighed til x, så skal alle andre dermed gøre alt i deres magt for at du har x. Minimale pligter henviser til pligter om ikke at overtræde andres ret til ikke at blive skadet uden kompensation eller passende årsag – som fx ved selvforsvar. Jeg vil argumentere for at Pogge hverken overser de indenlandske årsager, der kan føre til fattigdom eller påbyder os maksimale pligter i udryddelsen af fattigdom.

Explanatory Nationalism kritikken

Til den første kritik skriver Patten:

”we know from the domestic politics of the developed countries that even fairly democratic countries, operating under an international set of rules that have been shaped for their own advantage, can routinely fail to enact policies designed to help their poorest and most marginalized citizens.” (Patten, 2005, s. 24).

Patten medgiver her at det ikke kun er blandt autoritære statsoverhoveder, at mennesker bliver holdt i fattigdom, men at selv semi-demokratiske regeringer kan fejle i at drage nytte af internationale regler, som er blevet skabt til deres fattige borgeres fordel. Dette argument kalder Pogge for *explanatory nationalism*, som tilskriver ansvaret for alvorlig fattigdom til nationalstaterne selv. Patten kritiserer Pogge for det som Patten kalder *explanatory cosmopolitanism*, der tilskriver ansvaret for alvorlig fattigdom til enhver verdensborger, som bidrager til en institutionel orden, der er med til at fastholde global fattigdom (Pogge, 2008, s. 14; Patten, 2005, s. 145).

Forskellen ligger i hvilken af de to instanser, kosmopolitisme eller nationalisme, vi skal lægge ansvaret for alvorlig fattigdom hos. Argumentet *explanatory nationalism* er yderligere forstærket, siger Pogge, ”by our reluctance to see ourselves as causally connected to severe poverty and by the general cognitive tendency to overlook the causal significance of stable background factors in a diverse and changing situation.” (2008, s. 17). Patten kritiserer Pogge for at lægge for meget vægt på internationale regler og nærmest intet på indenlandske. *Explanatory cosmopolitanism* er ikke et holdbart synspunkt ifølge Patten, da der ikke er nogen garanti for at internationale regler bliver implementeret ordentligt nationalt: ”even in a fair international environment there is no guarantee that the policies needed to fight poverty will be introduced domestically” (Patten, 2005, s. 24).

Men som Patten selv medgiver (2005, s. 24) er Pogge ikke sky for at lægge vægt på nationale affærer i forhold til fattigdom. Pogge skriver: "The eradication of poverty in the poor countries indeed depends strongly on their governments and social institutions." (Pogge, 2008, s. 117). Her lægger han fokus på den nationale økonomiske struktur og hvorvidt der oprigtigt er demokratisk konkurrence blandt ledere, som giver incitament til at varetage interessen for det fattige flertal. "But this analysis is nevertheless ultimately unsatisfactory, because it portrays the corrupt social institutions and corrupt elites prevalent in the poor countries as an exogenous fact: as a fact that explains, but does not itself stand in need of explanation.", skriver Pogge, da en tilstrækkelig forklaring om vedvarende global fattigdom ikke blot må kunne udpege udbredelsen af fejlagtige sociale institutioner, men også må kunne forklare dem (2008, s. 117-118).

Mange samfundsforskere, såsom David Landes og Jared Diamond (Pogge, 2008, s. 286: Landes, 2015; Diamond, 1998) har forsøgt at forklare korrupte regeringer gennem nationalistiske forklaringer, ved at spore fejludviklinger i landets økonomiske og politiske institutioner tilbage til landets historie, kultur eller naturlige omgivelser. Pogge tilkendegiver at disse nationalistiske forklaringer spiller en rolle i at forklare forskellige landes nationale og internationale affærer, men han udleder ikke fra dette at globale institutioner ikke har en indflydelse på, hvordan et land udvikler sig:

"From this it does not follow, however, that the global economic order does not also play a substantial causal role by shaping how the culture of each poor country evolves... In these ways global institutional factors might contribute substantially to the persistence of severe poverty in particular countries and in the world at large" (Pogge, 2008, s. 118).

Pogge overser derfor ikke af den grund nationale omstændigheder i fastholdelsen af alvorlig fattigdom, men påviser i stedet hvordan internationale forhold kan være med til at fastholde en svag infrastruktur i U-lande ved at drage nytte af, og støtte, en korrupt og inkompetent herskende elite, der indehaver låne- og ressource privilegier.

Explanatory nationalism får sin appel ved at give de velhavende lande nogle nationale punkter at give skylden til, såsom tyranner, korruption, civilkrige osv. Pogge siger at det er ”easier to disconnect oneself from extensive and severe poverty suffered by wholly innocent people abroad when there are others who clearly are to blame for it.” (2008, s. 121). Problemet kan bestå i, at de selvsamme tyranner og korrupte ledere fastholder deres magt ved at udnytte reglerne i vores globale økonomiske orden: ”tyranny, corruption, coups d’état, civil wars – are encouraged and sustained by central aspects of the present global economic order.” (2008, s. 121-122). Hvis dette er sandt, så påhviler der et moralsk ansvar for de velhavende lande, som kausalt giver støtte til disse udemokratiske omstændigheder. Det betyder dog ikke at vi ikke skal mindske det moralske ansvar blandt de selvsamme diktatorer og korrupte ledere, men blot at vi ikke skal overse vores egen deltagelse i omstændighederne: ”This insight should not lessen the moral responsibility we assign to dictators, warlords, corrupt officials, and cruel employers in the poor countries.” (2008, s. 122). På trods af de nationale, kausale faktorer, så deler vi også et kausalt og moralsk ansvar gennem vores adfærd i den globale økonomiske orden (2008, s. 122).

Vi har derfor ingen grund til at tro at Pogge overser de indenlandske omstændigheder, som kan stå til hindring for lindringen af alvorlig fattigdom. Pogge argumenterer i stedet for at vi kausalt støtter regeringer og korrupte ledere, som drager nytte af internationale handelsfordele ved at sidde på magten. Vi kan imødekomme dette problem ved at støtte reformer til vores globale økonomiske orden så disse korrupte eller despotiske ledere ikke kan drage fordel af deres låne- og ressource privilegier (2008, s. 173). Hvis vi bidrager til disse lederes dårlige håndtering af landets rigdom

gennem store lån og billigt køb af ressourcer, har vi en moralsk forpligtelse til at rette op på det og forhindre udnyttelsen af disse privilegier.

En maksimal konklusion fra en minimal præmis

Pattens anden kritik drejer sig om Pogges appel til libertarianismen, altså hans minimalistiske normative udgangspunkt for negative pligter om ikke at gøre skade på andre. Ved at fokusere på hvordan den velhavende del af verden påtvinger en international økonomisk orden, som fratager de fattige deres levebrød, påpeger Patten at Pogge møder et problematisk dilemma:

”Either his normative principle is, as he claims, reasonably minimal, but is, his claims to the contrary notwithstanding, unlikely to generate obligations that, if acted upon, would come close to eradicating global poverty; Or his normative principle does generate a strong and extensive set of obligations to the global poor, but is not nearly so minimal or plausible as he maintains. He is, in effect, deriving a fairly maximalist conclusion from a fairly maximalist normative premise.” (Patten, 2005, s. 20).

Patten mener at hvis Pogges normative princip er minimalfunderet, så vil det ikke med sandsynlighed føre til de ønskede moralske forpligtelser, der tilnærmelsesvis kan eller vil udrydde global fattigdom. Hvis det ikke er minimalfunderet, så tilføjer Pogges normative principper så stor vægt og forøgelse af forpligtelser over for verdens fattige at det mister sit minimale udgangspunkt. Patten kritiserer Pogge for både at have et libertariansk normativt princip samtidig med et *need-based view*⁷ som påbyder en stærk pligt om at hjælpe verdens fattige (Patten, 2005, s. 19). Pligten fra det *behovsbaserede synspunkt* stammer fra det uopfyldte behov som de fattige har. Den laver af den grund ikke nogen moralsk skelnen mellem at skade de fattige eller at fejle i at hjælpe dem: ”On

---

⁷ Fremover *behovsbaserede synspunkt*

a morally demanding version of the need-based view we have duties of assistance to anyone who is worse off than us, not merely those who are severely in need.” (2005, s. 19).

Patten kritiserer også Pogges udgangspunkt for bedømmelsen af skade, hvor han sammenligner en reel situation, som fx global fattigdom forårsaget af globale institutioner, med en situation hvor vi fjerner eller ændrer de globale institutioner, som står som den kausale faktor (2005, s. 21). I undersøgelsen om hvorvidt WTO⁸ er med til at forårsage fattigdom, konkluderer Pogge: ”It is undeniable that our governments... have foreseeably taken out millions of poor persons who would otherwise have survived.” (Pogge, 2008, s. 22). Om hvorvidt WTO er med til at forårsage fattigdom afhænger af om der ville være lige så meget fattigdom i verden, hvis verden var styret af et minimalt, retfærdigt regelsæt angående internationale handelsregler. Patten pointerer at dilemmaet opstår, når Pogge forsøger at konstruere udgangspunktet for minimal retfærdighed ved at se på alternative, kontrafaktiske betingelser (Patten, 2005, s. 21).

Patten fortolker to udgangspunkter for retfærdighed ved Pogges tænkning som er vigtige for at fremvise de to sider af dilemmaet, som Patten anklager Pogge for at lande i. Ved den ene fortolkning bliver udgangspunktet defineret *proceduremæssigt*⁹ og tager afsæt i tilstedeværelsen af retfærdige sociale institutioner som handelsorganisationer, international lov, handel osv. (2005, s. 22). Ved den anden fortolkning bliver udgangspunktet defineret *indholdsmæssigt*¹⁰, og involverer virkeliggørelsen af visse fordelingsudfald, hovedsageligt dem, hvor ingen undgåeligt falder under et minimalt adgangsniveau til væsentlige goder (2005, s. 22). For Patten er det *proceduremæssige* udgangspunkt associeret med en minimal opfattelse af skade, men det understøtter ikke Pogges argument om at befrielsen fra denne skade ville udrydde global fattigdom. Det *indholdsmæssige*

---

⁸ World Trade Organisation

⁹ *Procedurally*

¹⁰ *Substantively*

udgangspunkt ville med dets opfattelse af skade afslutte global fattigdom ved befrielsen af den, men denne opfattelse af skade er hverken minimal eller holdbar. Ligeegyldig hvilken side af dilemmaet Pogge tilskriver sig, vil hans påstand om at nå frem til en maksimal konklusion båret af menneskerettigheder og forpligtelser fra et minimalt påbud ifølge Patten være ubegrundet (Patten, 2005, s. 20).

Problemet ved det *indholdsmæssige* udgangspunkt er at det ikke længere påbyder et *minimalt* normativt princip. Patten skriver:

”Adopting the proposal means that, in almost any situation in which an affluent person is connected with a badly off person, the affluent person will count as “harming” the badly off person, so long as there is some institutional scheme the affluent person could bring to bear that alleviates the suffering of the badly off. And this is tantamount to saying that by failing to help (through institutions) the affluent person would be harming.” (Patten, 2005, s. 26-27)

Linjen mellem at skade de fattige og fejle i at hjælpe dem bliver her tvetydig på samme måde som det *behovsbaserede synspunkt*. Det *indholdsmæssige* udgangspunkt medgiver ifølge Patten at Pogge egentligt advokerer for en positiv pligt forklædt som en negativ (Patten, 2005, s. 27). Det, som normalt ville gælde som en positiv pligt bliver omdøbt til en negativ pligt ved at ændre de mangler som traditionelt giver anledning til en positiv pligt. Selvom Pogge anerkender libertarianeres modstand mod positive pligter, finder Patten det svært at se hvordan en libertarianer ville kunne stå inde for denne *indholdsmæssige* definition af skade:

”Whatever reasons libertarians have for thinking that a duty to help is asking “too much” of the well-off would also seem to be reasons for thinking that a duty not to

harm that includes a duty not to impose institutions that fail to help would also be asking “too much.” (2005, s. 27).

Patten mener derfor ikke at Pogge er lykkedes med at fremvise en moralsk pligt over for verdens fattige med et minimalt normativt påbud om ikke at skade andre (2005, s. 27). Patten kritiserer derved Pogge for at have forladt sit minimale normative udgangspunkt for at nå til sin maksimale konklusion. Vi kan godt nå frem til denne konklusion fra et påbud om ikke at gøre skade, men det vil ikke længere være et minimalt påbud som libertarianere ville kunne stå ved, påpeger Patten. I stedet har vi et negativt moralsk påbud der indeholder et moralsk påbud om at hjælpe dem, som er i stor nød: ”But in the end, it may be better to be up front about this obligation than to stretch the concept of harm awkwardly to make space for duties of assistance.” (2005, s. 27).

Pogges påbud om at yde hjælp er dog ikke i modstrid med den libertarianske tradition hvis vi fx kigger på Robert Nozicks *genopretningsprincip* i hans *entitlement theory*¹¹, hvor enhver uretfærdig erhvervelse af ejendom bør kompenseres til dem, som har lidt skade deraf¹². Måden, som Pogge argumenterer for vores pligter i henhold til verdens fattige på bliver båret ud fra præmissen om kompensatoriske pligter over for den skade, som vi har påført dem. Hvis vi har nydt godt af ressourcer, som vi har købt af illegitime ledere i U-lande, der har forårsaget død og lidelse for mange borgere, så vil det kunne betegnes som en uretfærdig erhvervelse af ejendom i henhold til Nozicks rettighedsteori, som jeg vil udlægge nærmere i næste kapitel. Hvis vi har erhvervet os noget uretfærdigt og samtidig lidt andre mennesker skade, så har vi kompensatoriske pligter overfor de overtrådte i henhold til Nozicks genopretningsprincip. I den anledning er der en måde hvor Pogges påbud om at lindre global fattigdom, som Patten påpeger er en maksimal konklusion, kan være kompatibel med et minimalt normativt og libertariansk påbud.

---

¹¹ Fremover 'rettighedsteori'

¹² Her er der nok kun at begrænse 'skaden' til at være et brud på vores ejendomsret.

Opsummering af kritik (Pogge)

Pogges teori bør ikke forkastes på trods af kritikken og deres argumenter, men nærmere tage sig i agt for dem. I slutningen af tidsskriftet *Ethics & International Affairs* bind 19, udgave 1 forsvarede Pogge sin teori overfor den tilskrevne kritik, i artiklen ”*Severe Poverty as a Violation of Negative Duties*” (Pogge, 2005c).

Både Debra Satz og Allen Pattens kritiserer Pogges minimale normative udgangspunkt som at være for krævende i forhold til den maksimale konklusion, Pogge bestræber sig på at opnå. Satz og Patten mener at Pogges krav er for brede til at den velhavende verden kan tilfredsstille dem. Pogge giver dog intet påbud om at vi skal udrydde *alt* fattigdom, men kun den skade vi forårsager mennesker, som lider under ekstrem fattigdom på baggrund af vores globale institutionelle orden (Pogge, 2008, s. 26). Af den grund er det ikke tilfældet at Pogges argument med nødvendighed fører til maksimale krav som skaber uoverkommelige pligter for de velhavende mennesker i verden.

Robert Nozicks libertarianske argument

I dette afsnit vil jeg redegøre for Robert Nozicks libertarianske teori, som han fremsætter i sin bog: *Anarchy, State and Utopia* fra 1974. Heri argumenterer Nozick for, at den eneste stat som kan retfærdiggøres er minimal staten, hvis eneste formål er at beskytte dets borgeres negative rettigheder, så de ikke bliver udsat for skade, tyveri eller bedrag (Nozick, 2013, s. xix). Det er derfor ikke tilladt af staten at bruge sin magt til at få andre borgere til at hjælpe hinanden, fx gennem beskatning, som en velfærdsstat gør. Nozick kritiserer John Rawls' teori om fordelingsretfærdighed, der opfordrer til en mere udstrakt version af staten, som har ret til at blande sig i dets borgeres ejendom, for at skabe mere lighed i samfundet. Som modsvar udvikler Nozick sin retfærdighedsteori, *the entitlement theory*¹³, der ikke medgiver at fordelingen af ressourcer og goder er retfærdige blot fordi de fører til lighed, men at det retfærdige skal anses i hvorledes disse ressourcer og goder er kommet i ejerskab hos enkelte personer. Jeg vil i det følgende afsnit vise hvordan Nozicks teori intuitivt er attraktivt for enhver borger med ejerskab over visse goder, men også vise hvorledes teorien accepterer fatale konsekvenser i kraft af sin tilgang til retfærdighed.

Introduktion

Robert Nozick skriver sin bog *Anarchy, State and Utopia* i 1974 som modsvar til John Rawls *A Theory of Justice* fra 1971. Her argumenterer Nozick for at den eneste legitime stat der på retfærdigvis kan eksistere, er minimal staten, hvis eneste formål er at beskytte dets borgere fra skader i form af aggression, tyveri, bedrag og brud af kontrakter. Nozick mener ikke at en udvidelse af statens formål, fx for at opnå lighed blandt borgere, kan retfærdiggøres (Nozick, 2013, s. 149). Minimalstaten er en stat som ikke bærer nogen lighed til den moderne velfærdsstat, som vi er bekendt med her i Danmark, i og med den ingen pligt har til at lindre ulighed i dets samfund. I

---

¹³ Berettigelsesteorien

forordet til bogen skriver professor i filosofi og jura Thomas Nagel at Nozicks libertarianske teori hviler på tre grundlag: (1) den strenge moralske prioritet af en gruppe individuelle rettigheder til handlefrihed og foreninger som kan begrænse, hvad end der kan eller må blive gjort mod nogen som helst af andre personer eller grupper, (2) benægtelsen af, at der findes nogen uafhængige moralske principper som kan anvendes til kollektive eller politiske institutioner, som ikke er afledt fra de naturlige rettigheder af deres individuelle medlemmer, og (3) benægtelsen af, at der en moralsk årsag til at lindre social og økonomisk ulighed (Nagel, 2013, s. xiii).

Disse tre grundlag, skriver Nagel, fordrer en moral som tildeler enhver person en ukrænkelighed, der forbyder andre i at behandle dem på en bestemt måde, som fx ved at dræbe, skade, tvinge, gøre ejendomsløs eller bedrage dem, medmindre hvis det er nødvendigt at gøre nogle af disse ting for at forhindre krænkelsen af de selvsamme rettigheder hos andre (Nagel, 2013, xiv). Ligegyldigt vanskelighederne ved at definere omfanget og grænserne for legitimt selvforsvar, som Nozick anerkender at der er, så er hans hovedtese tydelig: *enhver person har en streng moralsk rettighed til at handle frit, som han ønsker, uden indblanding fra andre, så længe at de ikke krænker de selvsamme rettigheder hos andre* (Nagel, 2013, s. xiv).

Retfærdiggørelse af statens tvang for at håndhæve dens love og udføre sit formål skal være i overensstemmelse med individers frihedsrettigheder. Hvis friheden af enkeltpersoner ikke må begrænses uden deres egen accept, medmindre de krænker eller truer at krænke den samme frihed blandt andre, så må den pågældende stat ikke påtage sig opgaver der rækker ud over beskyttelsen af individuel frihed (Nozick, 2013, s. 182). Ifølge Nozick er respekten for rettigheder den eneste betingelse for retfærdighed, og en social orden er kun retfærdig hvis fordelingen af fordele og ulemper er det akkumulerede historiske resultat af frie handlinger af enkeltpersoner, som handler inden for deres rettigheder til at engagere sig i produktion, køb, frivillig handel og samarbejdsaftaler (Nozick, 2013, s. 172; Nagel, 2013, s. xiv).

Forskellen mellem libertarianisme og mindre liberale opfattelser, som fx er understøttet af Rawls, er ikke kun at liberale teoretikere kombinerer individuelle rettigheder med andre værdier for at retfærdiggøre statshandlinger. De har også et forskelligt synspunkt på hvilke rettigheder de mener, der er, og allervigtigst mener de ikke, at en ubegrænset naturlig ret til at tilegne sig og bortskaffe sig privat ejendom hører til under de ukrænkelige, grundlæggende, individuelle rettigheder (Nagel, 2013, s. xiv). I stedet mener liberalister, understøttet af Rawls, at ejendomsrettigheder delvist skal være bestemt af konventioner og love, inklusiv skattelove. Fx så er en af Rawls vigtigste rettigheder individets ret til en bestemt andel af samfundets ressourcer. Nozick mener på den anden side at de vigtigste rettigheder er de rettigheder vi har over og for os selv, såsom de ting der kan indgå under vores ejerskab (Kymlicka, 2002, s. 108). I den liberale opfattelse afhænger retfærdigheden af sådanne love ikke udelukkende af rettigheden til personlig frihed, men også på andre værdier såsom fremmelsen af den almene velfærd, lindringen af økonomisk usikkerhed og lige muligheder (Nagel, 2013, s. xiv). For Nozick, i kontrast, så er beskatning for hvilken som helst anden årsag end beskyttelse af individuelle rettigheder til frihed lige så forkert som tyveri eller tvunget arbejde: "Seizing the results of someone's labor is equivalent to seizing hours from him and directing him to carry on various activities." (Nozick, 2013, s. 172). I hans teori, påpeger Nagel, er det endda vanskeligt at argumentere for at selv sådan en beskatning kan være retfærdiggjort (Nagel, 2013, s. xiv).

Nozicks afvisning af kvalificerede og konventionelle definitioner af ejendomsrettigheder bunder i hans strenge, moralske individualisme hvorved en person skal behandles ud fra sine egne individuelle karakteristika frem for sin gruppes eller særlige tilhørsforhold (Nozick, 2013, s. 213-216). Med dette synspunkt er der ingen uafhængige, moralske principper der kan anvendes til evalueringen af sociale og politiske institutioner, som ikke er afledt fra præ-institutionelle principper, som regerer over enkeltpersoner. Dette er en kæmpe forskel fra

Rawls som mente at retfærdighed i bund og grund var en dyd af institutioner snarere end blot en konsekvens af retfærdighed i enkeltpersoners adfærd (Nagel, 2013, s. xv). Rawls retfærdighedsteori består af to principper, ifølge Nozick, og bliver generelt anset som en teori om fordelingsretfærdighed for at adskille det fra andre emner der vedrører sig retfærdighed (Nozick, 2013, s. 189-190). Teorien fordrer at (1) enhver har ret til den mest udstrakte grad af frihed der er forenelig med, at andre har samme grad af frihed, og (2) at social og økonomisk ulighed kun er retfærdig hvis det stiller de dårligst stillede bedst muligt (Rawls, 2020). Disse to retfærdighedsprincipper er centrale i Rawls retfærdighedsteori som han kalder for ”*justice as fairness*”, og de har til hensigt at blive inkorporeret i måden vi bruger og danner vores institutioner på (Wenar, 2021). Det sidstnævnte princip kaldes for ”*the difference principle*” som har til hensigt at regulere fordelingen af rigdom og indtægt ved at være til gavn til de dårligst stillede medlemmer af samfundet. Det handler altså om hvordan rettigheder, friheder og primære goder er fordelt i et samfund. Rawls undersøger hvordan et retfærdigt samfund ville se ud, i henhold til hvem der har hvad. Undersøgelsen følger ’*the veil of ignorance*’, et uvidenheds slør der bruges til at vurdere et retfærdigt samfund, hvor personerne i det, mens de teoretiserer over dette samfund, ikke på forhånd er bevidste om deres personlige omstændigheder (Rawls, 2020, s. 433). De omtalte personer kan af den grund ikke følge retfærdighedsprincipper som vil prioritere deres personlige interesser, da de er frataget viden om deres individuelle sociale status, evner, forståelse af det gode, og psykologiske tilbøjeligheder (Schwartz, 1973, s. 296). I stedet vil de blive nødt til at diskutere almengyldige principper, såsom hvilke rettigheder og muligheder en person har, eller fordelingen af primære goder, som er goder enhver person vil finde ønskværdig og brugbart. Det inkluderer fx ”liberty and opportunity, income and wealth and, above all, self-respect” (Rawls, 2020, s. 433).

Nozicks fokus ligger hovedsageligt på ejendom, objekter og velstand og lægger ikke den samme slags fokus på rettigheder på samme måde, som Rawls gør det. Det er ikke ensbetydende

med at Nozick ikke tror på rettigheder, tværtimod er han særligt påvirket af den engelske filosof John Locke, der regnes af mange for at være 'grundlæggeren af liberalismen', hvis samfundsfilosofi har haft et særligt fokus på rettigheder (Nozick, 2013, s. 174-178). På mange måder bygger Nozick sin teori på Lockes understregelse af ethvert menneskes naturlige rettigheder til "life, liberty and property" (Mack, 2018, s. 40). Nozicks opfattelse er i stedet individualistisk i den forstand at han ikke finder nogen indvendinger mod, at nogen mennesker sidder tilbage med meget lidt, mens andre trives storartet, simpelthen fordi den førstnævnte nærmest ingenting har at tilbyde, som andre er villige til at betale for, mens den sidstnævnte er i stand til at fremstille noget, som mange mennesker sætter pris på eller er blevet tildelt ressourcer af andre, som har tjent dem: "Some processes yielding these results would be legitimate, and the various parties would be entitled to their respective holdings." (Nozick, 2013, s. 232). Nozick opfordrer os til ikke at fokusere på resultatet af vores frie transaktioner som fx kan føre til ulighed, men i stedet på hvordan dette resultat kom til (2013, s. 153). Så længe at det bunder i frie handlinger mellem køber eller donor som har ret til at dirigere deres egne ressourcer mod hvem eller hvad, de vil, om det så er for at opnå bestemte varer, tjenester de ønsker eller for at gavne nogen, de bekymrer sig om, så er det retfærdigt ifølge Nozick: "[...] the holdings of a person are just if he is entitled to them by the principles of justice in acquisition and transfer, or by the principle of rectification of injustice" (2013, s. 153).

Ting eller handlinger som kan være gavnlige kommer ikke frem af sig selv. I stedet er de allerede knyttet til mennesker som har krav på dem, og som selv må beslutte til hvem de ønsker at give deres ejendom og på hvilke grundlag. Men når det gælder statshandlinger, så er det vigtigt at pointere, at for Nozick er der ikke noget der vejer ind fra den modsatte side. Mere specifikt så mener han at selv medlemmer af det samme samfund ikke har noget krav på hinandens positive hjælp, udover hvad der frit er givet: "[...] people who therefore may decide for themselves to whom they will give the thing and on what grounds" (Nozick, 2013, s. 235). Det viser at nødhjælps

organisationer godt kan arbejde inden for den libertarianske teoretiske ramme. Det kræver blot at personer har lyst til at hjælpe, velvidende om, at de ikke kan klandres moralsk for at undlade støtten. Enhver er berettiget til deres naturlige fordele, og hvad end der følger af dem fra udøvelsen af frit samarbejde og bytte med andre. Hvis nogen blomstrer mens andre bliver efterladt, så er der intet galt i det, og det er intet som staten må bruge sin magt til at rette op på. Nozick nævner flere gange at der intet galt er, i at *A* ikke må gifte sig med *B*, fordi *B* hellere vil gifte sig med *C* (Nozick, 2013, s. 263 Nagel, 2013, s. xv). Det kan godt være at *A* bliver ulykkelig af den grund, men der er ikke sket noget galt eller uretfærdigt. Nozicks udgangspunkt bliver derved at *der er ingen moralsk antagelse til fordel for lighed, det er kun adskillelsen af personer som er grundlaget for den moralske orden.*

Nozick opgav denne kompromisløse position senere i sit liv, hvor han tillader staten nogle af de mål, som han før kun tildelte enkeltpersoners frie handlinger og frivillige foreninger (Nagel, 2013, s. xv). I *The Examined Life* (1989) skriver han at libertarianismen i *Anarchy, State and Utopia*:

“neglected the symbolic importance of an official political concern with issues or problems, as a way of marking their importance or urgency, and hence of expressing, intensifying, channeling, encouraging, and validating our private actions and concerns toward them...

There are some things we choose to do together through government in solemn marking of our human solidarity, served by the fact that we do them together in this official fashion and often also by the content of the action itself” (s. 287).

Dette lader til at han her mener, at en vis form for solidarisk socialitet legitimt kan være støttet af skatter, og ikke blot af velgørenhed. Dette nævnes dog ikke for at vildlede læseren til at tro, at Nozick fuldstændig opgav sit libertarianske udgangspunkt, da han i et interview fra 2001, nedtonede sin formodet afvisning af libertarianismen:

”What I was really saying in *The Examined Life* was that I was no longer as hardcore a libertarian as I had been before. But the rumors of my deviation (or apostasy!) from libertarianism were much exaggerated. I think [*Invariances*] makes clear the extent to which I still am within the general framework of libertarianism, especially the ethics chapter and its section on the “Core Principle of Ethics”. (Sanchez, 2001).

Jeg vil dog i de resterende dele af opgaven udelukkende forholde mig til den teori han skrev i *Anarchy, State and Utopia*, da den fortsat tilbyder en klassisk undersøgelse af, hvordan politiske institutioner og politikker kan evalueres ud fra et forøget fokus på individuelle rettigheder.

Selvom Nozick stod i modsætning til politisk konservatisme på mange områder, så er hans libertarianske element en del af ideologien bag moderne konservatisme, især på økonomidelen (Nagel, 2013, s. xvi). Med fremkomsten af en konservativ fri-markeds ideologi i 1970’erne og 1980’erne blev *Anarchy, State, and Utopia* nogle gange set som det filosofiske fundament for deres bevægelse. På den anden side blev hans ligeværdige Rawls og Ronald Dworkin set som det filosofiske fundament for politikken bag liberal egalitarisme (Nagel, 2013, s. xvi). Nozick bliver generelt set betragtet som den fremmeste filosof, der har erklæret sig selv som filosof, fordi hans bog medførte at mainstream akademisk filosofi blev nødsaget til at tage stilling til libertarianske idéer (van der Vossen, 2023). Der findes dog andre libertarianske filosoffer som i politisk filosofi har argumenteret for en form for libertarianisme, som fx Robert Paul Wolff, der skrev en bog for Nozick, hvori han argumenterer for anarkisme (Wolff, 1998), som er den politiske venstrefløjs betegnelse for libertarianisme. Filosofen A. John Simmons, der er lige så meget påvirket af Locke som Nozick, forsvarer det som han selv kalder for venstrelibertarianisme (Simmons, 2005). Nozick er dog den mest kendte fortaler for libertarianisme.

Nozicks retfærdighedsteori

Nozick starter indledningen i *Anarchy, State and Utopia* ved frimodigt at hævde at mennesker har rettigheder: "Individuals have rights, and there are things which no individual or group can do to them (without violating these rights)." (Nozick, 2013, s. xix). I Nozicks øjne er det at mennesker har rettigheder et faktum, og det bliver fundamentet for hans libertarianske teori. Disse rettigheder er umistelige, og der er ting som stater ikke kan gøre legitimt uden at krænke dem. Den grundlæggende præmis for Nozicks teori er *selvejerskabstesen* som siger at enhver person moralsk set har et uindskrænket ejerskab over sig selv og sin krop, og dermed selv må bestemme over, hvorledes man bruger den (Nozick, 2013, s. xix; Lippert-Rasmussen, 1996, s. 147). Dette mener Nozick at enhver person har rådighed over, medmindre man bruger sin krop og evner til at skade andre. Dette er ikke en acceptabel måde at bruge sine evner på da den indskrænker og krænker andre personers frihed til at bruge sig selv og sin krop, som de vil. Nozicks standpunkt medgiver at ingen legitimt kan tvinge til dig at hjælpe andre, da du råder over dig selv og din egen arbejdskraft.

Herfra argumenterer han at den eneste stat, der kan retfærdiggøres, er en minimal stat, hvis formål er at varetage helt grundlæggende forudsætninger for et markedsøkonomisk samfund. Han er altså imod en stor regering som blander sig for meget i offentlig politik og den private sektor. En stat har for Nozick derfor ikke ret til gøre indgreb i folks rettigheder, selv hvis det ville føre til højere livskvalitet for alle på længere sigt: "The entitlement conception of justice in holdings makes no presumption in favor of equality, or any other overall end state or patterning." (Nozick, 2013, s. 232; Lippert-Rasmussen, 1996, s. 147). Det betyder ikke at vi ikke skal have nogen form for regering, da vi har brug for en stat til fx at håndhæve love og lignende. Nozick holder en Lockeansk position i og med at Locke argumenterede for en meget mere begrænset form for regering, end fx Hobbes gjorde (Nozick, 2013, s. 10-12). Både Nozick og Locke mener at der er visse, ting

mennesker ikke kan tillade sig at gøre mod hinanden, og at statens hovedformål derfor er at beskytte menneskers rettigheder inklusiv deres ret til ejendom.

Nozicks teori om fordelingsretfærdighed, som er relativ simpel og intuitivt attraktivt, bygger på hans *entitlement theory*, som jeg fremadrettet vil kalde hans rettighedsteori, der består af tre principper:

1. “A person who acquires a holding in accordance with the principle of justice in acquisition is entitled to that holding.
2. A person who acquires a holding in accordance with the principle of justice in transfer, from someone else entitled to the holding, is entitled to the holding.
3. No one is entitled to a holding except by (repeated) applications of 1 and 2.” (Nozick, 2013, s. 151).

Han bruger begrebet *holdings* i sin terminologi i stedet for *distribution* da det sidstnævnte ofte medfører implikationer af et hovedsæde, der omfordeler ressourcer, men der er altså stadigvæk tale om fordelingen af ejendele/ejendomme¹⁴. Begrebet *holdings* svarer essentielt til det som vi kalder ejendele. Nozicks teori afhænger ikke af et hovedsædes fordeling af ressourcer da han ikke mener at nogen personer, eller gruppe af personer, er berettiget til alle ressourcer, som de tilsammen kan råde over og omfordele (Nozick, 2013, s. 149). Dette hovedsæde af fordeling ville formentligt være staten, som Nozick mener bør gøre så lidt som muligt og derfor ikke er berettiget, ifølge ham, til at varetage sådan en fordeling.

---

¹⁴ Jeg vil fremover bruge ordet ejendele frem for *holdings* i opgaven.

Will Kymlicka, professor i filosofi og politisk teori, udlægger Nozicks rettighedsteori ret præcist, ved at fremhæve Nozicks tredje princip (2013, s. 152), som har at gøre med genopretningen af overtrædelsen af de to forudgående principper. Han formulerer den således:

1. “a principle of transfer – whatever is justly acquired can be freely transferred.
2. a principle of just initial acquisition – an account of how people come initially to own the things which can be transferred in accordance with (1).
3. a principle of rectification of injustice – how to deal with holdings if they were unjustly acquired or transferred.” (Kymlicka, 2002, s. 103-04).

Her fremstår det tydeligt at Nozicks teori indebærer (1) et liberalt princip om fri rådighed over ens ejendele, (2) et retfærdighedsprincip om hvordan man kan komme til at eje noget, og (3) et godtgørelses princip, som kræver at enhver tilegnelse af ejendom, der ikke er sket i overensstemmelse af de forudgående principper, bliver kompenseret. Det er med dette tredje princip, at Thomas Pogges teori har mulighed for at være kompatibel med Nozick's. Det vil jeg komme yderligere ind på i slutningen af dette afsnit, efter jeg har redegjort for Nozicks teori.

Det første princip i Nozicks teori, *princippet om retmæssig overførsel*, spørger ind til hvordan jeg fx kan tilegne mig noget, som tilhørte en anden før mig. Det er ikke længere en tilegnelse af ejendom ude fra den fælles ejede ”verden”, men i stedet tilegner jeg mig noget på legitim vis, noget som før mig legitimt var ejet af en anden. Man kan derved spørge sig selv om det man ejer er en del af et retfærdigt samfund, eller om der er en form for uretfærdighed i det, man ejer. Hvis den ejendom bør være i en andens besiddelse, så mener Nozick at vi skal følge historien af det, som man hævder at eje. Hvorledes en fordeling er retfærdig afhænger derved af om man har erhvervet genstanden gennem det frie marked og en ærlig handel (Nozick, 2013, s. 153).

Det andet princip, *princippet om retmæssig tilegnelse*, er enormt påvirket af Lockes kapitel om ejendom i *Two treatises of Government*. Her taler Locke om hvordan mennesker kommer til at eje noget i første omgang (Locke, 1980, Kapitel 5.31). Problemet for Locke var at Gud havde givet menneskeheden jorden til fælles brug, men at vi senere hen har givet ret til privat ejendom af landjord (Waldron, 2020). Hvordan er det muligt at vi kan eje privat ejendom, som ikke samtidigt er ejet af resten af den samlede menneskehed? Det diskuterer Locke, hvor han taler om at ejendom kan ejes ved det arbejde, man lægger i den, og den værdi der skabes, er forøget mere end hvis ejendommen stadigvæk var fælles eje (Nozick, 2013, s. 174; Mossoff, 2002). Hvorledes man overhovedet kommer til at eje noget i første omgang, er en essentiel problemstilling for Nozicks andet princip, som kræver en teori lig Lockes til at begrunde ejerskab af noget som førhen oprindeligt var uejede eller fælleseje.

Det tredje princip, *genopretningsprincippet*, følger det faktum at nogle mennesker stjæler fra andre, bedrager dem, trælinder dem, beslaglægger deres produkter og hindrer dem i at leve som de ønsker, eller ekskluderer andre fra at konkurrere i handel, med magt (Nozick, 2013, s. 152). Ingen af dem er tilladelige måder at overgå fra en situation til en anden. Eksistensen af fortidig uretfærdighed, som opstår ved forsømmelse af de første to principper af retfærdighed i ejendele, er årsag til det tredje store emne i retfærdighedsteorien, som påbyder os at genoprette uretfærdige besiddelser til legitime ejere. Hvis fortidig uretfærdighed har formet nuværende ejendele på forskellige måder, nogle genkendelige og nogle ikke, hvad bør så, hvis noget overhovedet, blive gjort for at korrigere disse uretfærdigheder? Hvilke forpligtigelser har udøverne af uretfærdighed mod dem, hvis position bliver værre stillet, end den ville have været, hvis uretfærdigheden ikke stod til? Eller end den ville have været, hvis de blev betalt tilbage med det samme? Hvor langt tilbage skal vi gå for at viske den historiske tavle ren fra uretfærdigheder? Og hvad må ofre af uretfærdigheder på tilladelig vis gøre for at berigtige de uretfærdigheder som bliver gjort mod dem,

inklusiv dem som er gjort af personer, der handler gennem deres regering? Dette er meget relevante spørgsmål, hvor forpligtelserne af udøverne er i særlig interesse for mig i denne opgave. Nozick bygger altså dette princip ud fra historisk information om tidligere situationer og uretfærdigheder, og information om nuværende begivenheder der blomstrede fra disse uretfærdigheder, og at der er en klar beskrivelse af ejendele i samfundet.

For at undgå at skulle bruge den engelske terminologi i resten af opgaven vil jeg fremover gøre brug af Lippert-Rasmussens danske oversættelse af de tre principper: (1) *princippet for retmæssig tilegnelse*, (2) *Princippet for retmæssig overførsel*, og (3) *Genopretningsprincippet* (Lippert-Rasmussen, 1996, s. 150). Oversigten af Nozicks rettighedsteori angående ejendele bygger på at en persons ejerskab er retfærdigt, hvis han er berettiget til dem ifølge princippet for retmæssig tilegnelse, princippet for retmæssig overførsel, eller ved genopretningen fra fortidig uretfærdighed. Hvis enhver persons ejendele er retfærdige, så vil den totale sum af fordeling af ejendele være retfærdig, ifølge Nozick (Nozick, 2013, s. 153).

Sluttilstandsprincip vs. historisk princip

Nozick kritiserer andre retfærdighedsteorier ved at kategorisere dem efter to principper, ét princip der vurderes efter et bestemt resultat et *sluttilstandsprincip*, og et princip der vurderes historisk, ud fra hvordan omstændighederne er opstået, et *historisk princip*. De fleste teorier som dikterer, hvilken fordeling af et givent gode er retfærdig eller moralsk rigtig, er det, som Nozick kalder et sluttilstandsprincip (Nozick, 2013 s. 153). Ved et sluttilstandsprincip behøver vi ikke at vide hvordan en given fordeling er kommet til, så længe det ender i det ønskede slut resultat. Utilitarisme er et primært eksempel på en teori der følger et sluttilstandsprincip. For utilitarister er den retfærdige fordeling den som maksimerer nytten. En utilitarist, som dømmes mellem to fordelinger efter den, som har den største nytte, hvor fordelingerne udmunder i lige meget nytte, kan gøre brug af et på forhånd sat lighedskriterie, så de er i stand til at vælge den mere lige fordeling. Hvis

utilitaristen gør brug af sådan en metode, så benytter de sig af et sluttilstandsprincip. Nozick skriver at det eneste vi behøver for at bedømme retfærdigheden af en fordeling ved et sluttilstandsprincip, er: "who ends up with what [...] No further information need to be fed into a principle of justice." (2013, s. 154).

Hvad angår et historisk princip, som Nozicks teori selv følger, så er retfærdigheden af en fordeling bedømt ud fra hvordan sådan en fordeling er kommet til. Dette princip kan vi kun anvende hvis vi ved, hvordan en given fordeling er opstået. Et historisk princip står i kontrast til et sluttilstandsprincip i og med at den medregner fortidige omstændigheder eller handlinger i sin bedømmelse af det retfærdige: "*historical principles* of justice hold that past circumstances or actions of people can create differential entitlements or differential deserts to things." (Nozick, 2013, s. 155). Nozick mener at indførelsen af en fordeling i overensstemmelse med et sluttilstandsprincip skaber en uretfærdighed, hvis det krænker personers ejendele eller fortjenester.

Historiske principper opdeler Nozick i mønstrede og ikke-mønstrede principper (Nozick, 2013, s. 155). Et historisk princip er mønstret hvis det vurderer den retfærdige fordeling ud fra nogle bestemte kriterier eller egenskaber. Det kunne fx være ud fra moralsk fortjeneste eller behov. Det marxistiske udtryk "From each according to his ability, to each according to his needs" (Marx, 1875) er et mønstret princip fordi den retfærdige fordeling består i overensstemmelse med en eller flere naturlige dimensioner. Nozick skriver: "Almost every suggested principle of distributive justice is patterned: to each according to his moral merit, or needs, or marginal product, or how hard he tries, or the weighted sum of the foregoing, and so on." (2013, s. 156). Et princip er ikke-mønstret hvis det ikke vurderer den retfærdige fordeling ud fra på forhånd naturlige dimensioner eller vilkår, som fx at være handicappet eller født i en fattig familie (2013, s. 157). Det ikke-mønstrede princip følger derfor ikke nogen bestemt målestok for hvornår en fordeling er retfærdig,

og bedømmer derfor i stedet retfærdigheden ud fra et andet kriterie, såsom Nozicks rettighedsteori. Nozicks rettighedsteori bygger på et historisk, ikke-mønstret retfærdighedsprincip hvor enhver tilegnelse af ejendom ikke er forbeholdt nogen som helst med bestemte naturlige dimensioner og vurderes ud fra overholdelsen af de tre principper: retmæssig overførsel, retmæssig tilegnelse, og genopretningsprincippet: "There is no one natural dimension or weighted sum or combination of a small number of natural dimensions that yields the distributions generated in accordance with the principle of entitlement." (2013, s. 157).

Wilt Chamberlain-argumentet

Grunden til at Nozick ikke accepterer et mønstret sluttilstandsprincip, som fx Rawls' teori indebærer, er fordi det er meget svært at indføre sådan en tilgang uden at begrænse det frie marked og personers frihed (2013, s. 163). Et mønstret sluttilstandsprincip ville fx kunne kræve at du opgiver noget af din fortjeneste, som du har arbejdet for med din egen arbejdskraft til fordel for nogle andre, udelukkende fordi deres naturlige dimensioner kræver det. Nozick skriver: "no end-state principle or distributional patterned principle of justice can be continuously realized without continuous interference with people's lives." (Nozick, 2013, s. 163). Fordi mennesker er født med forskellige naturlige talenter, vil det forløbe således, at nogle mennesker vil blive belønnet for deres evner, mens andre, hvis evner ikke er eksemplariske inden for markedsområdet, vil modtage mindre belønninger. På grund af disse ufortjente forskelle i naturlige talenter vil nogle mennesker blomstre, mens andre vil sulte. Disse uligheder vil derefter påvirke mulighederne for ens børn, da nogle vil blive født ind i privilegerede miljøer, mens andre vil blive født ind i fattigdom (Kymlicka, 2002, s. 105). Hvordan kan Nozick, i lyset af denne slags ulighed, stadigvæk forsvare vores absolutte ejerrettigheder over de besiddelser vi har modtaget legitimt i overensstemmelse med hans rettighedsteori?

Nozick giver et eksempel på hvordan et indgreb i personers ret til at bruge deres ejendele som de ønsker, selv for at lindre den førnævnte ulighed, vil vise sig at være uretfærdigt (2013, s. 161). Til at starte med skal vi forestille os et liberalt princip om genfordeling som ikke følger Nozicks rettighedsteori. Den kalder han D1: en fordeling hvor alle har en lige andel. Nozick vil vise at indførelsen af sådan et princip ikke er holdbart, og at hans princip om retmæssig overførsel vil overtræde det. Hvis vi forestiller os Wilt Chamberlain, en verdenskendt amerikansk basketballspiller som gjorde kometkarriere i 1960'erne, som er i stor efterspørgsel på grund af hans evner på basketballbanen. Han skriver en kontrakt med et hold som medgiver, at han for hvert hjemmekamp spil modtager 25 cent for hver solgt billet for kampene. Når sæsonen starter, møder fans og publikum glade op for at se Wilt Chamberlain spille. Han er hele billetprisen værd. Hvis vi forestiller os at en million mennesker kommer til hans hjemmekampe, og Wilt Chamberlain ender med en 250.000\$ større sum end gennemsnitsindkomsten fra det hans medspillere modtager, så vil Nozick spørge os om, om vi mener at Chamberlain er berettiget til denne indkomst, og om vi mener at denne nye fordeling, D2 er uretfærdig (Nozick, 2013, s. 161). Nozick udfordrer dem, som mener det er uretfærdigt, og giver følgende grunde:

”Each of these persons *chose* to give twenty-five cents of their money to Chamberlain. [...] If D1 was a just distribution, and people voluntarily moved from it to D2, transferring parts of their shares they were given under D1 (what was it for if not to do something with?), isn't D2 also just? [...] By what process could such a transfer among two persons give rise to a legitimate claim of distributive justice on a portion of what was transferred, by a third party, who had no claim of justice on any holding of the others *before* the transfer?” (2013, s. 161).

Det er altså ikke muligt for en tredje part, fx staten, at blande sig i sådanne transaktioner uden at overskride personers ret til selv at vælge hvad de bruger pengene på. Selv hvis alle tilskuerne modtog deres penge fra staten, og brugte dem på at se Chamberlain spille, ville det stadigvæk være

deres ret til at bruge de penge som de har lyst til. Det ville være underligt at understrege vigtigheden i at alle får deres lige andel, hvis man samtidig forhindrer dem i at bruge den andel, som de selv ønsker. Fordi D2 virker legitimt, så argumenterer Nozick at hans princip om retmæssig overførsel er mere intuitiv for os end Rawls' differensprincip (Kymlicka, 2002, s. 106). Nozick tilkendegiver dog, når han bliver konfronteret med spørgsmålet om ulige omstændigheder, at Rawls' liberale position også har noget intuitiv styrke. Han indrømmer at det virker uretfærdigt for mennesker at lide under ufortjente uligheder ved fordelingen af fordele under socialt samarbejde (Nozick, 2013, s. 237). Dog vil det ikke være muligt at indføre retten til lige muligheder, liv osv., uden at omfordele ejendele som andre mennesker måske har rettigheder over:

”The major objection to speaking of everyone’s having a right *to* various things such as equality of opportunity, life, and so on, and enforcing this right, is that these ‘rights’ require a substructure of things and materials and actions; and *other* people may have rights and entitlements over these. No one has a right to something whose realization requires certain use of things and activities that other people have rights and entitlements over.” (Nozick, 2013, s. 237).

Hvis et omfordelingsprincips mål er at bruge midlerne som andre har rettigheder over, så kræver det at ejerne giver deres frivillige samtykke til det. Med andre ord er det ikke tilladt at beskatte Wilt Chamberlain for at betale prisen for personers handicap, fordi han har absolutte rettigheder over sin indkomst (Kymlicka, 2002, s. 107). Disse absolutte rettigheder bygger på Nozicks selvejerskabstese, som dikterer, at ethvert menneske har et uindskrænket ejerskab over sig selv og sin krop. Det er igennem den at vi kan erhverve os en lige så ukrænkelig ejendomsret over eksterne ressourcer, fx ens indtægt, som indebærer at enhver beskatning, som ikke bliver brugt til at opholde Nozicks minimalstat, udgør en krænkelse af den beskattedes ejendom. Fordi en omfordeling af noget, som personer har ejendomsrettigheder over, vil medføre en krænkelse af den selvsamme ret,

kan vi ikke acceptere sådan en omfordeling, selv hvis det fører til mere lige sluttillstande (Nozick, 2013, s. 164).

Den centrale pointe Nozick viser ved Wilt Chamberlain-argumentet er at ethvert forsøg på at opretholde et mønstret sluttillstandsprincip kun kan opretholdes gennem tvungen omfordeling, som underminere enkeltpersoners ret til selvbestemmelse og frivillige transaktioner. Nozick fremhæver vigtigheden i at bevare individuelle rettigheder for at opretholde det frie marked, selvom det kan resultere i en skæv fordeling af ressourcer og rigdom. Argumentet begrænser statens rolle i markedet, da fuldbyrdelsen af dens samfundsmæssige mål, uundgåeligt vil inkludere tvang og en krænkelse af individuelle rettigheder.

Opsummering af Nozicks teori

Nozick er altså fortaler for individuelle rettigheder, der beskytter ens ret til at bestemme over sig selv og sin ejendom, som ikke bør krænkes af nogen årsag ud over støtte til minimalstaten, som skal varetage beskyttelsen af individers rettigheder og kontrakter. En stat har, som den eneste, altså ret til at overtræde dets borgeres rettigheder hvis borgerne viser sig at være til skade for andre. Nozick danner altså sin teori ud fra en negative rettighed om ikke at blive forvoldt skade. Han tilbyder en rettighedsteori, som afgør retfærdigheden af fordelinger historisk, gennem hans tre principper: *princippet om retmæssig tilegnelse, princippet om retfærdig overførsel, og genopretningsprincippet.* Så længe at ressourcer og ejendele erhverves i overensstemmelse med disse principper, vil den samlede fordeling af goder, selv hvis den er ulige, være retfærdige. Han viser med sit Wilt Chamberlain-argument at statslig indblanding i fordelingen af goder i samfundet, ikke kan finde sted, uden en form for tvang – hvilket krænker de individuelle rettigheder. Der er derfor ikke meget statshjælp at hente, fra en libertariansk teori. I modsætning giver Nozick dog ingen indvending mod, at borgere bruger deres ressourcer frit, til at hjælpe andre dårligere stillede i samfundet, som fx gennem nødhjælp.

G.A. Cohens Kritik af Nozicks Libertarianske Teori

Selvom Robert Nozicks libertarianske teori præsenterer en overbevisende ramme for individualisme og ejendomsrettigheder, er det vigtigt at belyse de udfordringer og kritikpunkter som G.A. Cohen og andre har fremført i forhold til Nozicks argumentation. Cohen kritiserer primært Nozick for hans manglende opmærksomhed på de implikationer som social og økonomisk ulighed kan have for enkeltpersoners muligheder og rettigheder (Cohen, 1995).

Et af Cohens mest markante kritikpunkter er at Nozicks teori underminerer de strukturelle uligheder, der kan opstå som følge af den udvikling, som tidligere generationers handlinger og held medfører (Cohen, 1985, s. 90). Cohen argumenterer for at Nozick overser, hvordan nogle mennesker kan starte med en ufordelagtig position i livet, som de ikke har kontrol over. Dette betyder at Nozicks retfærdighedsprincipper baseret på ejendomsret kan resultere i en forevigelse af ulighed, hvilket underminerer idéen om retfærdighed set som lighed: "He proposes a definition of justice in terms of liberty, and on that basis he argues that what socialists consider just is not in fact just" (Cohen, 1977, s. 5).

Desuden anfægter Cohen Nozicks præmis om at ejendom opnået gennem frie og retfærdige transaktioner per definition er retfærdig: "It seems reasonable to add to the constraints on just acquisition a provision that no one may so acquire goods that others suffer severe loss of liberty as a result" (1977, s. 21). Cohen hævder at denne tankegang undervurderer den sociale kontekst og de strukturer, der kan påvirke, hvordan transaktioner og valg forekommer. Han fremhæver at Nozicks teori overser det faktum, at nogle individer kan have større muligheder og ressourcer til at handle frit end andre, hvilket underminerer den ideelle lighed i muligheder, som mange ser som en central egenskab i retfærdighed: "One might say, for example, that while it is indeed brute luck which distributes children into rich and poor families, it would be wrong to seek rectification of the results

of that luck, since that would undermine the institution of the family.” (Cohen, 1989, s. 908). Cohen argumenterer for at Nozicks minimalstat ikke tager højde for de udfordringer, som individuel frihed kan skabe for samfundets mindre privilegerede medlemmer. Han lægger vægt på at manglen på et socialt sikkerhedsnet og velfærdsforanstaltninger kan føre til, at dem med færre ressourcer og muligheder forbliver fanget i en situation af strukturel ulighed og afhængighed:

”even when privatization generates additional value, the privatizer need not be the real valueadder [...] To reap all the benefit from any enhancement of production that results from privatization, his just appropriators need not do anything to resources beyond making them their own” (Cohen, 1985, s. 98).

Endelig kritiserer Cohen Nozicks mangel på fokus på fællesskabet og samarbejdet. Han argumenterer for at Nozicks individualistiske syn på rettigheder og ejendom ignorerer det faktum, at menneskelig interaktion og samarbejde spiller en afgørende rolle i samfundets funktion (Cohen, 1977, s. 14). Cohen påpeger at mange af de goder, som mennesker nyder godt af, er resultatet af kollektiv indsats og ressourcer, og at en teori, der ikke tager højde for dette, kan være mangelfuld i sin forståelse af retfærdighed (Cohen, 1989, s. 909).

I betragtning af Cohens kritik er det klart at Nozicks libertarianske teori har potentiale til at oversimplificere komplekse sociale og økonomiske dynamikker. Cohens indvendinger lægger vægt på behovet for at overveje de bredere implikationer af teorier om ejendomsret og retfærdighed i forhold til samfundets mindre privilegerede medlemmer, samt betydningen af sociale strukturer og historiske uligheder.

Pogge og Nozick mod hinanden

I min gennemgang af Pogge og Nozick står det klart at de adskiller sig fra hinanden på helt grundlæggende områder angående fordelingsretfærdighed. På den ene side argumenterer Nozick for individuel frihed med minimal statslig indblanding, og forkaster en omfordeling af ressourcer, fordi det vil forstyrre det frie marked, og uundgåeligt medføre tvang. På den anden side argumenterer Pogge for at vi udvider vores pligter til at omfatte verdens fattige og vores ansvar for at bekæmpe strukturelle, institutionelle uretfærdigheder. Men på hvilke områder kan deres teorier forenes?

Ligheder

Jeg har vist at Pogge fremsætter vores pligt til at kompensere verdens fattige udelukkende på baggrund af negative pligter (Pogge, 2008, s. 26). Disse kompensatoriske pligter er henholdt til de mennesker som tager del i fortsættelsen af menneskerettighedsunderskud, som forudsigeligt kan undgås med rimelighed gennem et gennemførligt, alternativt institutionelt design. Pogge begrænser disse pligter til den mængde skade man er ansvarlig for ved at tage del i pålægningen af en uretfærdig institutionel orden (2008, s. 26). Vi kan kompensere for vores deltagelse i kollektiv skade ”by contributing to efforts towards institutinal reform or toward protecting the victims of present institutional injustice.”, siger Pogge (2008, s. 26).

I Nozicks rettighedsteori bliver der ikke givet nogen særlig plads til lighed eller andre mønstrede sluttilstandsprincipper. ”It cannot merely be *assumed* that equality must be built into any theory of justice.”, skriver han (Nozick, 2013, s. 233). Hans rettighedsteori tillader ikke at man beslutter sig for, at staten skal gøre noget ved en ulige situation udelukkende ved at kigge på, hvordan visse goder er blevet fordelt, eller at der er stor ulighed. For Nozick handler det altid om hvordan en bestemt fordeling er kommet til: ”If these distributional facts *did* arise by a legitimate process, then they themselves are legitimate.” (2013, s. 232). En fordeling, eller et ejerskab over

noget, er legitimt for Nozick hvis det er kommet til i henhold til hans *princip for retmæssig tilegnelse*, der siger, hvorledes oprindeligt uejede ting kan overgå til at være ejet af bestemte personer, eller hans *princip for retmæssig overførsel*, der siger hvorledes en ting retmæssigt kan overgå fra at være ejet af en person til en anden (2013, s. 151). Det er i Nozicks tredje princip, genopretningsprincippet, at Pogges teori bliver forenelig med Nozicks. Her argumenterer Nozick for at de ejendele som nogen kommer i besiddelse af, som ikke er i overensstemmelse med principperne for retmæssig tilegnelse og retmæssig overførsel, er illegitime og bør blive returneret til deres retmæssige ejere gennem en historisk analyse (2013, s. 152). Hvis det ikke er muligt at tilbagegive den omtalte ejendel, så bør den, i hvert fald, kompenseres.

En særlig udtalelse fra Nozick virker især til at kunne være i overensstemmelse med Pogges krav om reform af vores globale institutioner, hvor han udtaler sig om fortidige krænkelser der er så grove, at han en udvidelse af staten godt kan retfærdiggøres, i en kort stund, for at godtgøre for krænkelserne: "Although to introduce socialism as the punishment for our sins would be to go too far, past injustices might be so great as to make necessary in the short run a more extensive state in order to rectify them." (2013, s. 231). Spørgsmålet ville så være, hvor længe vi, eller nærmere; libertarianere, kan acceptere sådan en forlængelse af staten. Satz' empiriske argument vækker også en væsentlig udfordring, i at finde ud af, hvem der skal have hvad, og hvor meget de hver især skal godtgøres for (Satz, 2005, s. 48).

Professor i politisk videnskab Andrew Valls har argumenteret for at 'affirmative action' i USA, er retfærdiggjort, fordi libertarianisme kræver, at fordelingen af rigdom i et samfund ikke må være båret af fortidige overtrædelser af rettigheder: "If it is, some policy of rectification is morally required" (Valls, 1999, s. 299). Valls argumenterer ud fra et historisk perspektiv, og kigger udelukkende på den skade afro-amerikanere har lidt igennem diskrimination og racisme, frem for at gå ind i en debat om, hvor meget vi må afvige fra race-neutrale kriterier i ansættelsesprocesser

(1999, s. 319). På samme måde vil man kunne argumentere for, at en midlertidig ulighed kan være påkrævet, for at genoprette fortidige overtrædelser af individuelle rettigheder. Hvis dette er tilfældet vil vores kompensatoriske pligter over for verdens fattige muligvis indebærer, at vi midlertidigt går på kompromis med strukturelle indretninger, som vi på nuværende tidspunkter nyder godt af. I Pogges forstand vil det betyde at vi medvirker til institutionel reform, som lægger mere vægt på verdens fattiges interesser i internationale forhandlinger, på bekostning af de fordele og indtægter vi ville tilegne os, ved at forsømme dem (Pogge, 2008, s. 27).

Sammenfattende kan det siges at, mens Nozick ikke i vid udstrækning beskæftiger sig med kompensation for tidligere uretfærdigheder i *Anarchy, State and Utopia* (2013), kunne Pogges fokus på lindringen af global fattigdom til dels overføres til en tilsvarende tankegang i Nozicks libertarianske arbejdsramme. Ved at betragte fortidige overgreb og uretfærdigheder som uretmæssig overførsel af ressource og tilegnelsen af stor gæld gennem illegitime ledere, som har efterladt nogle individer eller nationer i en ulige position, kunne det tænkes, at Nozicks rettighedsteori kan udvides til at omfatte en vis form for kompensation for verdens fattige, der har lidt under en uretfærdig global orden.

Forskelle

Pogge og Nozick adskiller sig dog dybt i deres tilgang til, hvordan spørgsmålet om sociale og økonomiske rettigheder bør håndteres. Deres forskellige tilgange afspejler deres fundamentale syn på rettighedernes natur, statens rolle og den ideelle måde at opnå retfærdighed på. Nozick argumenterer for, at enhver form for tvungen omfordeling af ressourcer krænker individets rettigheder, og at ethvert forsøg på at opnå økonomisk lighed er problematisk, fordi det ofte indebærer et mønstret sluttetilstandsprincip (Nozick, 2013, s. 164). På den anden side søger Pogge at udvide Rawls syn på rettigheder og retfærdighed (Pogge, 1989), til også at omfatte et globalt

niveau, især med henblik på at tackle fattigdom og ulighed på verdensplan (Pogge, 1988, s. 255-256).

Nozick står fast på princippet om individuel ejendomsret og minimal statslig indblanding. Han argumenterer for, at enhver form for tvungen omfordeling af ressourcer overtræder individers rettigheder til at eje og disponere frit over sine ejendomme (Nozick, 2013, s. 172). Nozick betragter individets ret til frihed og selvejerskab som naturlig og ukrænkelig (2013, s. xix). Det indebærer, at staten ikke må gribe ind i økonomisk ulighed gennem tvangsmæssig omfordeling, da det ville krænke individets fundamentale rettigheder: "end states [...] must face the possibility that some of its goals are not achievable by any morally permissible available means" (2013, s. 172). Ethvert forsøg på at skabe økonomisk lighed ved at fratage enkeltpersoner deres erhvervede ejendele ville efter Nozicks opfattelse krænke individets autonomi og underminere principperne om retfærdighed.

På den anden side advokerer Pogge for en mere global tilgang til spørgsmålet om rettigheder. Han betoner, at enkeltpersoners rettigheder ikke kun bør beskyttes på det nationale niveau, men, i kraft af FN's menneskerettighedserklæring (1948), også skal omfatte globale forpligtelser til at tackle strukturel uretfærdighed på verdensplan (Pogge, 2008, s. 26). Pogge argumenterer for, at den økonomiske ulighed mellem nationer skaber en form for skjult vold og krænkelse af rettigheder, som mange mennesker lider af, på grund af uretfærdige globale institutioner. Derfor spørger han "why is global economic inequality increasing so rapidly that, despite an impressive rise in human affluence overall, hundreds of millions still live precariously on the brink of survival?" (2008, s. 16). Mens nogle peger på nationale faktorer, som årsag til fattigdom (2008, 145-146), advokerer Pogge for en institutionel tilgang for at imødekomme problemet (2008, s. 178). Vores globale institutioners omfattende indflydelse, mener han, er medvirkende til forevigelsen af ekstrem fattigdom. Den institutionelle tilgang fjerner den almene persons uskyld, i anliggender som ekstrem fattigdom, i og med, at den ikke blot kræver, at man skal afholde sig fra at overtræde

menneskerettigheder interaktionelt og direkte, men at man også skal sørge for, ikke at støtte pålagte sociale institutioner, som i deres virke grundlæggende er uretfærdige: ”We are asked to be concerned about avoidably unfulfilled human rights not simply insofar as they exist at all, but only insofar as they are produced by coercive social institutions in whose imposition we are involved.” (2008, s. 178).

Pogge og Nozicks forskellige tilgange illustrerer nogle grundlæggende uenigheder inden for liberal politisk filosofi. Nozicks skærpede syn på individets rettigheder betoner individuel frihed og autonomi i samfundet hvor minimal statslig indblanding bliver betragtet gunstigt. Pogge søger derimod at udvide de selvsamme rettigheder vi nyder godt af, for at imødekomme globale retfærdighedsproblemer angående fattigdom. Denne dybdegående forskel i tilgang viser de komplekse udfordringer ved at balancere individuelle rettigheder og kollektivt ansvar, både inden for og på tværs af nationale grænser.

Institutionel kosmopolitisme og fordelingsretfærdighed

Pogges institutionelle tilgang indeholder en forståelse om fordelingsretfærdighed, der adskiller sig fra den Nozick angriber (Pogge, 2008, s. 182). Den adskiller sig også fra den forståelse Michael Walzer, politisk filosof og professor emeritus, fremlægger, hvor ”distributive justice presupposes a bounded world, a community, within which distributions take place, a group of people committed to dividing, exchanging, and sharing, first of all among themselves.” (Walzer, 1983, s.31). Det er præcis denne opfattelse Nozick kritiserer, ved at påpege ”there is no *central* distribution, no person or group entitled to control all the resources, jointly deciding how they are to be doled out.” (Nozick, 2013, s. 149). Fordelingsretfærdigheden i den institutionelle tilgang beskæftiger sig ikke med, hvordan en given pulje af ressourcer skal fordeles eller hvordan en given fordeling bør

forbedres, men i stedet med hvordan vi skal vælge eller designe vores økonomiske grundregler som skal regulere ejendom, samarbejde, handel, produktion og, dermed, fordeling (Pogge, 2008, s. 182). Pogge argumenterer for at vi bør sigte efter ”an economic order under which each participant would be able to meet her basic social and economic needs.” (2008, s. 182). Denne forståelse af fordelingsretfærdighed kræver derfor ikke en idé om en allerede eksisterende pulje, eller en omfordeling af allerede eksisterende ressourcer, da den forsøger at give en standard for en moralsk bedømmelse af alternative, gennemførlige, økonomiske institutioner.

Den institutionelle tilgang forudsætter heller ikke et fællesskab af mennesker, som allerede er opsat på at dele med hinanden. I stedet har den en langt mere minimal rationale, ifølge Pogge, som påpeger at vi står over for et valg af økonomiske grundregler, som delvist er åbne, fordi reglerne hverken er forudbestemt ved kausal nødvendighed eller nogen gudgiven, naturlig eller neutral orden, som vi skal følge (Pogge, 2008, s. 182). Dog ved vi at over 18 millioner personer dør hvert år fra fattigdomsrelateret årsager, og der er sandsynligvis gennemførlige alternative designs som ikke ville forårsage lignende alvorlige afsavn. Pogge mener at vi bør tage muligheden af de alternative designs i betragtning, når vi vælger vores økonomiske grundregler, og fordi mennesker lider under en uretfærdighed i vores nuværende orden, ville det være forkert af os at deltage i forevigelsen af den, ved ikke at støtte en reform (2008, s. 182). ”And that is so quite independently of whether we and the starving are united by a communal bond or committed to sharing resources with one another” (2008, s. 182), siger Pogge, og sammenligner det med, at mord på lige fod er forkert, uanset sådan nogle overvejelser.

Pogge tilkendegiver dog, at den institutionelle tilgang ikke medføre direkte praktiske konklusioner (2008, s. 183). En af grundene er at den institutionelle kosmopolitisme kun berører verdens aktuelle problemstillinger indirekte, formidlet gennem empiriske regelmæssigheder og sammenhænge om hvordan eksisterende institutionelle ordener, sammenlignet med gennemførlige

ændringer deraf, har en tendens til at påvirke forekomsten af ufuldbyrdet menneskerettigheder (2008, s. 183). En anden grund, medgiver Pogge, er at han endnu ikke har udgivet en færdig liste af veldefineret menneskerettigheder sammen med et sæt regler, man kan prioritere og opveje dem med. Disse forbehold betyder ikke at ingen konklusioner kan gives i henhold til verdens aktuelle problemstillinger, dog skal vi være opmærksom på at det som konkluderes, er mindre præcist og mindre definitivt end man ville ønske (2008, s. 183).

Opsummering

Selvom der er nogle potentielle områder hvor Thomas Pogges og Robert Nozicks retfærdighedsteorier kan forenes, såsom deres fokus på negative rettigheder og kompensatoriske pligter, er der også betydelige forskelle i deres tilgange og fokus. Disse forskelle afspejler deres respektive filosofiske rødder og de forskellige formål med deres teorier. Pogges teori bygger på en institutionel kosmopolitisk tilgang, der søger at tackle strukturelle uretfærdigheder gennem reformer af vores globale institutioner. Nozicks teori trækker på libertarianske principper om individuel frihed og ejendomsret og sætter minimalstatens begrænsede rolle i centrum. Mens der måske er nogle overlappende områder i deres teorier, forbliver deres grundlæggende tilgange og formål uundgåeligt forskellige. Deres teorier kan derfor ikke forenes uden at pålægge væsentlige ændringer og kompromisser på begge sider, der vil underminere essensen af hver deres formål.

Nødsituationer og etik

Postdoc forsker Aksel Braanen Sterri og professor i etik Ole Martin Moen undersøger i deres artikel ”*Ethics of Emergencies*” (2021) hvilken virkning nødsituationer har på vores normative moralske påbud. De mener det er vigtigt at skelne mellem vores normale normative pligter og de pligter der fremkommer af, at vi befinder os i en nødsituation. Det gør de fordi nødsituationer i visse tilfælde kan kræve at vi forkaster vores sædvanlige fremgangsmåder, til fordel for at komme nødsituationen til livs. Af den grund, bliver de ting som kræves af os, belyst gennem nødsituationen, og vores hidtidige normative udgangspunkt bliver ikke længere ledetråden for vores handling (2021, s. 2630). Fx skriver de, at hvis vi har stærke velgørenhedsforpligtelser over for personer, der møder forudsigelige og konstante problemer, såsom verdens fattige, så vil vores hjælp, hvis disse personer kan betragtes som at være i en nødsituation, ikke være bundet af et velgørenhedsprincip, men nærmere et nødsituationsprincip:

”Admittedly, you might have strong duties of beneficence to help people cope with predictable and constant problems. [...] We suggest, however, that when it comes to your duty to save a person drowning in a shallow pond, this is not a duty that is merely, or even predominantly, a duty of beneficence. While your duties of beneficence do count in favor of saving the person, so does the fact that this is an emergency.” (Sterri & Moen, 2021, s. 2629).

Sterri og Moen udforsker spørgsmålet om hvorvidt der eksisterer særlige normer og pligter i nødsituationer i forhold til ikke-nødsituationer, og hvordan disse normer kan forenes med teoretisk enkelhed og almindelig sund fornuft. De præsenterer to hovedsynspunkter: (1) på den ene side hævder teoretikere som Peter Singer og Peter Unger at nødsituationer blot fremhæver allerede eksisterende pligter til at hjælpe, (2) mens andre, som Frances Kamm, Jeremy Waldron og Larry

Temkin, argumenterer for at nødsituationer er normativt exceptionelle og kræver unikke normer (2021, s. 2622).

Artiklens centrale bidrag til problemstillingen, er introduktionen af en "Informal-Insurance Model"¹⁵ som foreslår, at nødsituationer kan forstås som situationer, hvor samfundet har uformelle forsikringsordninger, der kræver, at enkeltpersoner træder ud af deres daglige rutiner for at yde øjeblikkelig hjælp (2021, s. 2627). Sterri og Moen påpeger at denne model giver mulighed for at kombinere almindelige normer for nødsituationer med enkle teoretiske rammer som kontraktualisme, regelkonsekventialisme og handlingkonsekventialisme. De advarer også om at bruge de krævende pligter i nødsituationer som bevis for lige så stærke pligter i ikke-nødsituationer da nødsituationer er særegne og kræver en særlig tilgang (2021, s. 2633).

Ifølge Sterri og Moen betragtes nødsituationer som begivenheder hvor en persons liv eller trivsel er akut truet, og hvor handling skal træffes hurtigt for at afværge truslen (2021, s. 2628). Nødsituationer kræver ofte at personer træder ud af deres normale rutiner og yder øjeblikkelig og nødvendig hjælp for at afværge en fare: "Emergency norms must require strict compliance." (2021, s. 2630). Sterri og Moen peger på Singers eksempel hvor en person drukner i en lavvandet sø, som et arketypisk eksempel på hvad, der ville påbyde i nødsituationsnormer. Grunden til det er, at der her foregår seriøs fare, det sker pludseligt, og som kun kan blive løst gennem "an immediate response from people nearby" (2021, s. 2628). Så snart personen er reddet fra at drukne, vil de derefter kunne fungere på et normalt niveau igen, og nødsituationsnormen vil dermed frafalde.

I lyset af disse kriterier, er det relevant at overveje, hvorvidt ekstrem fattigdom bør anses som en nødsituation, som har krav på en særlig moralsk reaktion. Den foreslåede uformelle forsikringsmodel for nødsituationer, som beskrevet i artiklen, kan kaste lys over denne

---

¹⁵ Fremover: uformel forsikringsmodel

problemstilling og hjælpe med at afdække, om ekstrem fattigdom opfylder kriterierne for at blive betragtet som en nødsituation. Ifølge den uformelle forsikringsmodel indebærer nødsituationer en pligt til at handle hurtigt og effektivt for at forhindre alvorlig skade eller tab af liv (2021, s. 2627). En nødsituation opstår når en person står over for en pludselig og uventet fare, der kræver umiddelbar reaktion fra omkringstående individer, som fx i Singers case om den druknende person. Den uformelle forsikringsmodel indebærer en slags "uformel forsikringspræmie" hvor mennesker er villige til at hjælpe hinanden i nødsituationer i bytte for den samme sikkerhed, hvis de selv skulle befinde sig i en nødsituation: "This, moreover, is a way to defend common-sense emergency norms while preserving theoretical simplicity." (2021, s. 2631). På samme måde argumenterer Sterri og Moen også for, at der bør inkluderes en refusion for de omkostninger, som de mennesker der kommer til hjælp ofrer, for at afværge nødsituationen. Det vil være ideelt, argumenterer de, hvis denne refusion kommer fra lokalsamfundet, så længe at det er en materiel omkostning, som de har råd til (2021, s. 2631).

Når vi anvender denne model på ekstrem fattigdom, kan der opstå en række interessante spørgsmål. Først og fremmest er ekstrem fattigdom ofte ikke en pludselig og uventet fare men snarere en vedvarende tilstand for mange mennesker (Pogge, 2008, s. 1 & 12). Dette rejser spørgsmålet om hvorvidt den uformelle forsikringsmodel er passende i denne sammenhæng. På den ene side kan det argumenteres at ekstrem fattigdom indeholder en langsigtet trussel mod liv og sundhed og derfor bør betragtes som en nødsituation (Sterri & Moen, 2021, s. 2629). Dette taler ind i at mennesker i ekstrem fattigdom mangler de nødvendige midler til at opretholde en anstændig livskvalitet, og at det er muligt, at de står over for akutte sundhedsrisici, der kræver øjeblikkelig hjælp. På den anden side kan det hævdes at ekstrem fattigdom ikke opfylder kriteriet for pludselighed og uforudsigelighed, der er afgørende for at definere en nødsituation: "if we had a duty to rescue every time we learned that someone in poverty, we would, at least in today's world, all be

living in a constant emergency” (2021, s. 2629). Mens konsekvenserne af ekstrem fattigdom kan være alvorlige og langsigtede, er de måske ikke altid umiddelbart truende eller akutte.

Derimod er naturkatastrofer en særlig trussel for områder, hvor der er fattigdom i forvejen (McMahon, 2007). Margaret M. McMahon argumenterer for, i sin artikel ”Disasters and Poverty” (2007), at der er en tæt forbindelse mellem fattigdom og katastrofer, samt at de har en gensidig negativ påvirkning på hinanden. Hun påpeger at fattige mennesker ofte bor i områder, som er udsat for naturkatastrofer som oversvømmelser, jordskred og tsunamier (2007, s. 95). De fattige personer er ofte fokuseret på daglig overlevelse, med begrænsede reserver klar til at håndtere nødsituationer. Ved at fremhæve geografi og miljø, begrænsede personlige ressourcer, infrastruktur og politisk ustabilitet, påpeger McMahon på forskellige faktorer, som forstærker sårbarheden ved fattige menneskers katastrofehandtering (2007, s. 95- 96). Hun foreslår at vi inkluderer reduktionen af katastroferisiko ind i bæredygtige udviklingspolitikker, samt styrke modstandsdygtigheden i samfundet over for katastrofer, og inkorporere risiko reduktion ind i implementeringen af kriseberedskab, indsats og genopretning (2007, s. 96). McMahon opfordrer til individuelle og kollektive handlinger for at hjælpe med at mindske sårbarheden over for katastrofer i fattige samfund.

Der opstår et problem for Sterri og Moens model, hvis ekstrem fattigdom betragtes som en nødsituation, fordi det ville kræve, at de selvsamme mennesker der lever i ekstrem fattigdom hele tiden, skal bruge de få ressourcer som de har, til at komme sin nabo til hjælp (Sterri & Moen, 2021, s. 2628). Dette ville lægge et ualmindeligt stort moralsk pres, for de mennesker som lever i ekstrem fattigdom, samtidig med, at det ikke kan garanteres, at deres hjælpeomkostninger bliver refunderet af lokalsamfundet. Det vil sige, at hvis vi betragter ekstrem fattigdom som en nødsituation, kan det føre til en for stor udvidelse af nødsituationens begreb og underminere dets brugbarhed i situationer med akut fare:

”The trouble with inclusive criteria for what counts as an emergency, however, is that others would want you to rush to their assistance in similar cases. [...] it would be inconvenient if, every day, you had to stop what you’re doing in order to meet all sorts of needs of the people around you” (2021, s. 2628).

En yderligere komplikation opstår når vi overvejer den økonomiske karakter af ekstrem fattigdom i forhold til den foreslåede uformelle forsikringsmodel. Mens nødsituationer som beskrevet i artiklen primært involverer akutte og potentielt livstruende farer, er ekstrem fattigdom mere kompleks og kan ikke altid løses ved øjeblikkelig handling fra omkringstående individer. Af den grund er det ikke sikkert at den uformelle forsikringsmodel kan anvendes på ekstrem fattigdom, da det ikke nødvendigvis er muligt eller effektivt for enkeltpersoner at afværge denne fare på samme måde som i akutte nødsituationer:

”When you are called on to save the person about to drown in a shallow pond you are called on to pay the premium on an informal insurance-scheme from which you also benefit, since the scheme makes your own life less risky than it would otherwise have been. [...] This could explain why failing to save a person drowning in a shallow pond is rightly condemned much more harshly than failing to donate money to the Against Malaria Foundation.” (2021, s. 2629).

Det er afgørende at bemærke at spørgsmålet om hvorvidt ekstrem fattigdom bør betragtes som en nødsituation ikke er et entydigt spørgsmål med en simpel løsning. Det kræver en nøje afvejning af moralske, filosofiske og praktiske overvejelser som ofte kræver, at vi tager enkeltstående situationer med i vores vurdering. Mens visse argumenter taler for at udvide nødsituationens begreb til at omfatte ekstrem fattigdom, kan der også argumenteres for at opretholde en klar skelnen mellem akutte nødsituationer og langsigtede udfordringer, såsom fattigdom. Fx kan det godt give mening at

gøre en betydelig indsats for at lindre ekstrem fattigdom, ikke fordi det bør betragtes som en nødsituation, men fordi vores hjælp kan bidrage til, at alle de lidende mennesker er bedre i stand til håndtere reelle nødsituationer, der kan opstå ved uventede naturkatastrofer eller krige (McMahon, 2007, s. 96).

Moen og Sterri argumenterer for, ligesom Pogge, at når det kommer til at løse forudsigelige og konstante problemer, som fx ekstrem fattigdom, er det ofte mere frugtbart at imødekomme denne slags problemer gennem institutioner, frem for at udvide nødsituationsnormer ad nauseam: "It seems that when it comes to solving predictable and constant problems, it is usually more advisable that we do so through institutions rather than through making emergency norms more expansive." (2021, s. 2629).

Sammenfattende kan det konkluderes at spørgsmålet om, hvorvidt ekstrem fattigdom bør betragtes som en nødsituation, er komplekst og kræver en dybere undersøgelse af både den uformelle forsikringsmodels relevans og den unikke karakter af ekstrem fattigdom. Mens visse elementer af nødsituationens kriterier kan være opfyldt, rejser den vedvarende karakter og de økonomiske aspekter af fattigdom spørgsmålet om hvorvidt denne model er tilstrækkelig til at retfærdiggøre en nødsituationsetik for ekstrem fattigdom. En dybere analyse af menneskers levevilkår i ekstrem fattigdom er nødvendig for at afgøre om den bør indarbejdes i rammen af nødsituationsetikken som beskrevet i artiklen af Sterri og Moen. I sidste ende er det afgørende at tage hensyn til konteksten, kompleksiteten og de potentielle konsekvenser af at udvide nødsituationens begreb, som kan ende med at underminere dets særlige formål. Moen og Sterri fremhæver problemet ved at bruge nødsituations-cases til at teste vores generelle normative principper, og argumenterer for, at vi bør holde vores pligter i nødsituationer adskilt, fra dem vi har i ikke-nødsituations tilfælde (2021, s. 2633).

Konklusion

I dette speciale har jeg analyseret problemet med ekstrem fattigdom gennem linserne af Thomas Pogge, Robert Nozick og perspektiverne fra Aksel Braanen Sterri og Ole Martin Moens artikel, som har medført en adskilt forståelse af retfærdighed, ressourcefordeling og etik i nødsituationer. Jeg har argumenteret for at Pogges teori og Nozicks' er forenelig på det punkt, at vi skylder kompensation til dem som vi har forurettet. Af den grund bør Pogges libertarianske præmis om ikke at overtræde andres negative rettigheder, medføre at libertarianere kan tilslutte sig hans teori, hvis det er sandt, at vi er medvirkende til at skade verdens fattige gennem uretfærdige, institutionelle ordener. Det sidste krav er omstridt, af kritikere som libertarianeren Jan Narveson, Debra Satz, Mathias Risse og Robert Anwander.

Statshjælp kan altså retfærdiggøres ud fra Thomas Pogges insisteren på negative pligter, og indretning af vores institutionelle og økonomiske orden(er). Hans teori om global retfærdighed har udpenslet en udfordrende ramme, som kræver at vi adressere ekstrem fattigdom og tager et moralsk ansvar. Selvom hans teori udelukkende tager afsæt i negative rettigheder, afskriver han ikke menneskers villighed til at yde nødhjælp, det er blot ikke påkrævet i samme forståelse, som vores kompensatoriske pligter er. Hans kritik af eksisterende institutionelle og økonomiske strukturer understreger vigtigheden af at vi skal tage et kollektivt ansvar for at forhindre lidelse og ulighed. Pogges teoretiske tilgang peger på at en mere retfærdig verden ikke blot kræver lokale løsninger, men en grundlæggende omstrukturering af globale systemer.

Hvad angør statshjælp, så argumenterer Nozick, i kontrast hertil, for individuel ejendomsret og minimal statslig indblanding som afgørende for at beskytte individets frihed og rettigheder. Det vil sige staten ikke må gribe ind i andres ejendom eller rigdom, for at lindre dårligere stillede borgere. Hans fokus på individuel ejendomsret og hans afvisning af en omfordeling af ressourcer

viser, at Nozicks teori ikke står inde for statshjælp. Det eneste tilfælde hvor staten må varetage yderligere opgaver, end dem som retfærdigt kan kræves af minimalstaten, er for at godtgøre for en fortidig overtrædelse af principperne i Nozicks rettighedsteori. Her kan staten, for en kort stund, blive nødt til at varetage genopretningen af retfærdig fordeling, som er den fordeling der følger af en gentagende proces af principperne for retmæssig overførsel og retmæssig tilegnelse. Hvad angår nødhjælp stiller Nozicks teori ikke nogen hindring for, at enkeltpersoner bruger deres ejendom til at hjælpe andre. Det er blot, ligesom Pogges teori, ikke påkrævet. Nozicks skarpe libertarianske afsæt har udfordret spørgsmål om hvilke forpligtelser borgere i et samfund, har over for hinanden, og har indledt stor debat af den grund. Gerald Cohen har kritiseret Nozick for hans manglende opmærksomhed på de implikationer som social og økonomisk ulighed kan have for enkeltpersoners muligheder og rettigheder. Det vil sige at individer, der lider af social og økonomisk ulighed, kan have færre muligheder, hvilket indebærer mindre frihed, og er mere tilbøjelige til at få deres rettigheder overtrådt.

Sterri og Moens forskning om nødsituationsetik tilføjer en vigtig dimension til diskussionen om hvordan vi bør handle i nødsituationer. De viser os, hvordan nødsituationer kan kræve en reevaluering af traditionelle etiske retningslinjer og tillade handlinger, der normalt ville anses for uretfærdige. Dette perspektiv kan vi videreføre på ekstrem fattigdom, med det forbehold at ekstrem fattigdom i sig selv ikke vil nyde gavn af at blive anset som en nødsituation. Dette skyldes at ingen mennesker får gavn af at være i en konstant nødsituations-tilstand med forøget normative pligter, i en længere periode. De argumenterer for at nødsituationsnormer strengt skal overholdes, og at det derfor er vigtigt at adskille reelle nødsituationer, som kræver omgående assistance fra nærtstående mennesker, fra konstante ikke-nødsituationer, som forudsigeligt kan undgås, ved fx institutionel reform. Selvom ekstrem fattigdom ikke bør betragtes som en nødsituation, er det dog vigtigt at anerkende de enorme skader naturkatastrofer kan forvolde på områder, ramt af fattigdom. Her er der

tale om en nødsituation i den forstand, at naturkatastrofer kan ske uventet, og kræver øjeblikkelig hjælp. Margaret McMahon argumenterer for at fattige mennesker særligt bliver ramt af naturkatastrofer, fordi de ofte arbejder udsatte steder, ved havet eller skovområder, og ikke altid har råd til at forberede et godt kriseberedskab, eller afværge den skade, katastroferne efterlader.

Dette speciale afspejler derfor dybest set en bred forståelse af hvordan disse teoretikere kan være med til at forme og berige diskussionen om ekstrem fattigdom. Pogges institutionelle kosmopolitisme kræver at vi alle tager et kollektivt ansvar for at presse vores institutioner til en reform, der stopper med at bidrage til den ulighed som fører til ekstrem fattigdom. Pogge foreslår GRD, en global udbytteskat, som et konkret politisk tiltag, for at imødekomme og lindre ekstrem fattigdom. Nozicks rettighedsteori viser at nogle individuelle rettigheder kan være så velanset, at de ikke må krænkes, selv hvis det fører til ulighed i samfundet. Han mener at vi kun kan bevare individuel frihed, ved at forkaste mønstret sluttilstandsprincipper, og påpeger, at en kontinuerlig gentagelse af hans retfærdighedsprincipper vil med nødvendighed føre til en retfærdig fordeling. Sterri og Moens perspektiv på nødsituationers etik bidrager kollektivt til en bedre forståelse af, hvordan vi tackler og forstår et problem som ekstrem fattigdom. Deres introduktion af den uformelle forsikringsmodel påbyder et sikkerhedsnet, som opildner enhver til at overholde nødsituationsnormer, fordi man selv kunne få brug for andres hjælp en dag. Mens ingen af teorierne giver en fuldstændig løsning på problemstillingen, hjælper mangfoldigheden af deres perspektiver os med at nærme os en bedre forståelse af de etiske udfordringer og muligheder vi har, for at hjælpe verdens fattigste.

Litteraturliste:

- Anwander, N. (2005). *Contributing and benefiting: Two grounds for duties to the victims of injustice*. *Ethics & international affairs*, 19(1), 39-45.
- Barry, C. (2005). *Applying the contribution principle*. *Metaphilosophy*, 36(1-2), 210-227.
- Brock, Gillian. (Summer 2022 Edition). *Global Justice*. The Stanford Encyclopedia of Philosophy, Edward N. Zalta (ed.), URL = <https://plato.stanford.edu/archives/sum2022/entries/justice-global/>.
- Caney, S. (2005) *Justice Beyond Borders*, Oxford: Oxford University Press.
- Cohen, G. A. (1977). *Robert Nozick and Wilt Chamberlain: how patterns preserve liberty*. *Erkenntnis*, 11, 5-23.
  - Cohen, G. A. (1985). *Nozick on appropriation*. *New Left Review*, 150, 89-105.
  - Cohen, G. A. (1989). *On the currency of egalitarian justice*. *Ethics*, 99(4), 906-944.
  - Cohen, G. A. (1995). *Self-Ownership, Freedom, and Equality* (Studies in Marxism and Social Theory). Cambridge: Cambridge University Press.
- Cruft, R. (2005). *Human rights and positive duties*. *Ethics & International Affairs*, 19(1), 29-37.
- Danmarks Indsamling. (u.å). *Om Danmarks Indsamling*. Sidst tilgået d. 21. august 2023 på: <https://danmarksindsamling.dk/om-danmarks-indsamling/>
- Daskal, S. (2013). *Confining Pogge's analysis of global poverty to genuinely negative duties*. *Ethical theory and moral practice*, 16, 369-391.
- Diamond, J. M. (1998). *Guns, germs and steel: a short history of everybody for the last 13,000 years*. Random House.
- Ferguson, N. (2008). *Virtual history: Alternatives and counterfactuals*. Hachette UK.

- Folkekirkens Nødhjælp. (u.å). *Om Folkekirkens Nødhjælp*. Sidst tilgået d. 21. august 2023 på: <https://www.noedhjaelp.dk/om-os>
- Gairdner, F. (2009). A Defence of Thomas Pogge's Argument for a Minimally Just Institutional Order.
- Gilabert, P. (2005). *The duty to eradicate global poverty: positive or negative?*. Ethical Theory and Moral Practice, 7, 537-550.
- Kymlicka, Will. (2002). *Contemporary Political Philosophy: An introduction*. Second edition. Oxford university press.
- Landes, D. S. (2015). *Wealth and poverty of nations*. Hachette UK.
- Lebow, R. N. (2000). *What's So Different about a Counterfactual?* [Review of *Virtual History: Alternatives and Counterfactuals; The Pity of War: Explaining World War I*, by N. Ferguson]. *World Politics*, 52(4), 550–585. <http://www.jstor.org/stable/25054129>
- Lippert-Rasmussen, K. (1996). *Nozick, selvejerskab og retfærdighed*. *Politica*, 28(2), 146. <https://doi.org/10.7146/politica.v28i2.68017>
- Locke, J. (1980). *Second treatise of government* (C. B. Macpherson, Ed.). Hackett Publishing.
- Mack, E. (2018). *Libertarianism*. Polity Press
- McMahon, M. M. (2007). *Disasters and poverty*. *Disaster Management & Response*, 5(4), 95-97.
- Marx, Karl (1875). *Critique of the Gotha Program "Part I"*. Sidst besøgt: 03-07-2023 – via Marxists Internet Archive.
- Miller, D. (Fall 2021 Edition). *Justice*, The Stanford Encyclopedia of Philosophy. Edward N. Zalta (ed.), URL = <<https://plato.stanford.edu/archives/fall2021/entries/justice/>>.

- Moellendorf, D. (2005). *The World Trade Organization and Egalitarian Justice*, *Metaphilosophy*, 36 (1–2): 145–162.
- Mossoff, A. (2002). *Locke's labor lost*. *U. Chi. L. Sch. Roundtable*, 9, 155.
- Nagel, T. (2013). *Foreword* i *Anarchy, State, and Utopia* (2013). Basic Books Inc., New York.
- Narveson, J. (2003). *We don't owe them a thing! A tough-minded but soft-hearted view of aid to the faraway needy*. *The Monist*, 86(3), 419-433.
- Nielsen, K. (2019). *World government, security, and global justice*. In *Problems of international justice* (pp. 263-282). Routledge.
- Nozick, R. (2013) [1974]. *Anarchy, State and Utopia*. Basic Books Inc., New York
  - o Nozick, R. (1989). *The examined life : philosophical meditations*. New York: Simon and Schuster
- Nussbaum, M. (2006). *Frontiers of Justice* , Cambridge, MA: Harvard University Press.
- Patten, A. (2005) *Should We Stop Thinking About Poverty In Terms of Helping The Poor?*. *Ethics and International Affairs* 19: 19-27.
- Parfit, D. (1984). *Reasons and Persons*. Oxford University Press Inc., New York.
- Pogge, T. (1988). *Rawls and global justice*. *Canadian Journal of Philosophy*, 18(2), 227-256.
  - o Pogge, T. (1989). *Realizing rawls*. Cornell University Press.
  - o Pogge, T. W. (1994). *An egalitarian law of peoples*. *Philosophy & public affairs*, 23(3), 195-224.
  - o Pogge, T. (2001). *Priorities of Global Justice*. *Metaphilosophy*, 32(1/2), 6-24)
  - o Pogge, T. W. (2002). *Can the capability approach be justified?*. *Philosophical topics*, 30(2), 167-228.
  - o Pogge, T. (2005a). *Real world justice*. *The journal of ethics*, 9, 29-53.

- Pogge, T. (2005b). *World poverty and human rights*. Ethics & international affairs, 19(1), 1-7.
- Pogge, T. (2005c). *Severe poverty as a violation of negative duties*. Ethics & International Affairs, 19(1), 55-83.
- Pogge, T. (2008). *World Poverty and Human Rights: Cosmopolitan Responsibilities and Reforms*. 2nd edition. Polity Press, Cambridge.
- Pogge, T. (2011). *Are we violating the human rights of the world's poor*. Yale Human Rights & Development Law Journal, 14(2), 1-33.
- Pojman, L.P. & Vaughn, L. (2011). *The Moral Life: An introductory Reader in Ethics and Literature*. New York: Oxford University Press
- Rawls, J. (2020). *A theory of justice: Revised edition*. Harvard university press.
- Risse, M. (2005). *Do We Owe the Global Poor Assistance or Rectification?* Ethics and International Affairs 19: 9-18.
- Sanchez, J. (2001). *An Interview with Robert Nozick*. July 26, 2001. Link:
<https://www.juliansanchez.com/an-interview-with-robert-nozick-july-26-2001/>
- Satz, D.M. (2005). *What Do We Owe the Global Poor?* Ethics & International Affairs, 19, 47 - 54.
- Schaber, P. (2011). *Property rights and the resource curse*. Global Governance, 185-196.
- Shafer-Landau, R. (2015). *The Fundamentals of Ethics*. 3rd edition. Oxford University Press
- Singer, P. (1972). *Famine, affluence, and morality*. Philosophy & public affairs, 229-243.
- Simmons, A. John (2005). *Consent theory for libertarians*. Social Philosophy and Policy 22 (1):330-356.
- Sterri, A.B. & Moen, O.M. (2021) *The ethics of emergencies*. Philos Stud 178, 2621–2634.
<https://doi.org/10.1007/s11098-020-01566-0>

- United Nations. (1948). *Universal declaration of human rights*.
<https://www.un.org/en/about-us/universal-declaration-of-human-rights>
- UNICEF. (2005). *The State of the World's Children 2005*. UNICEF:
<https://www.unicef.org/reports/state-worlds-children-2005>
- Valls, A. (1999). *The libertarian case for affirmative action*. *Social Theory and Practice*, 25(2), 299-323.
- van der Vossen, Bas. (Summer 2023 Edition). *Libertarianism*, The Stanford Encyclopedia of Philosophy, Edward N. Zalta & Uri Nodelman (eds.), URL =
<<https://plato.stanford.edu/archives/sum2023/entries/libertarianism/>>.
- Waldron, J. (Summer 2020 edition). *Property and Ownership*, The Stanford Encyclopedia of Philosophy, Edward N. Zalta (ed.), URL =
<<https://plato.stanford.edu/archives/sum2020/entries/property/>>.
- Walzer, M. (1983). *Spheres of Justice*. New York: Basic Books
- Wenar, L. (2008). *Property rights and the resource curse*. *Philosophy & public affairs*, 36(1), 2-32.
  - o Wenar, Leif. (Summer 2021 edition). *John Rawls*. The Stanford Encyclopedia of Philosophy. Edward N. Zalta (ed.), URL =
<<https://plato.stanford.edu/archives/sum2021/entries/rawls/>>.
- Williams, B. (1973). *The idea of equality*. In *Problems of the Self: Philosophical Papers 1956–1972* (pp. 230-249). Cambridge: Cambridge University Press.
doi:10.1017/CBO9780511621253.016
- Wolff, R. P. (1998) [1970]. *In defense of anarchism*. Univ of California Press.
- The World Bank. (2022). *Poverty and Shared Prosperity 2022: Correcting Course*. The World Bank. <https://www.worldbank.org/en/publication/poverty-and-shared-prosperity>

- World Health Organization. (2004). *The World health report : 2004 : Changing history*. World Health Organization. <https://apps.who.int/iris/handle/10665/42891>
- World Data Lab. *World Poverty Clock*. Sidst besøgt 1. juni 2023: <https://worldpoverty.io/>